

ŠTÚDIA O REGIONÁLNYCH NÁSTROJOCH NA PODPORU VYUŽITIA INOVAČNÉHO POTENCIÁLU SR

november 2013

Dielo s názvom *Štúdiá o regionálnych nástrojoch na podporu využitia inovačného potenciálu SR* realizovala spoločnosť KPMG Slovensko, spol. s r.o. na základe zadania od Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania v rámci medzinárodného projektu s názvom „InnoFun“ (www.innofun.org).

Názov: Štúdiá o regionálnych nástrojoch na podporu využitia inovačného potenciálu SR

Typ štúdie: Analytická štúdiá

Autor: Ing. Vladimír Švač, PhD. (vsvac@kpmg.sk)

Rok: 2013

Počet strán: 50

Vydavateľ: Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

Miesto: Bratislava

Obsah

Úvod	.....	4
1. Regionálne nástroje pre využitie inovačného potenciálu v rámci SR	.....	7
1.1 Charakteristiky prostredia pre využitie inovačného potenciálu v rámci SR	.....	7
1.2 Nástroje pre využitie inovačného potenciálu v rámci SR	.....	12
2. Regionálne nástroje pre využitie inovačného potenciálu – príklady zo zahraničia	.....	16
2.1. Akceleračné programy a start-up inkubátory – kľúčové nástroje podpory a rozvoja inovačného potenciálu v zahraničí	.....	34
3. Zhodnotenie regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu v SR	.....	37
4. Odporúčania pre vytvorenie návrhov regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu SR	.....	40
Záver	.....	44
Použité literárne zdroje	.....	47

Úvod

Súčasný globálne trendy poukazujú na neustále zrýchľujúce sa tempo nástupu nových prelomových inovácií, rastu globálnej konkurencie, vzniku nových inovatívne a technologicky orientovaných firiem fungujúcich vo svete rýchlych zmien a extrémnej neistoty vývoja trhov, nových výziev a úloh pre hľadanie inovatívnych riešení problémov (napr. sociálne, ekologické, demografické atď.). Tieto globálne trendy sa dotýkajú aj Slovenska a to nielen v oblasti súkromných podnikov, ale aj vo sfére verejnej. Vývoj globálnych trendov poukazuje na viacero kľúčových faktorov, ktoré budú vplývať na ďalší rozvoj inovatívnej krajiny: nevyhnutnosť inovovať, prispôbovať sa novým podmienkam, vytvárať nové hodnoty, spolupracovať (vytváranie sietí, networking a prepojenia), vedieť stanoviť priority a budúce smerovanie, podporovať nové druhy podnikania atď. Tieto globálne trendy sa stávajú nevyhnutnou súčasťou budovania inováčných ekosystémov a tvorby regionálnych nástrojov pre využitie inováčného potenciálu.

Predkladaná *Štúdia o regionálnych¹ nástrojoch na podporu využitia inováčného potenciálu SR* (ďalej len „štúdia“) je súčasťou spracovania záverečného dokumentu s názvom *Regionálny implementačný plán (RIP)* v rámci projektu Innofun, ktorý rieši Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (ďalej len NARMSP). Zadanie k spracovaniu tejto štúdie pre spoločnosť KPMG Slovensko, spol. s r.o. vychádzalo z požiadaviek projektu, ktoré boli orientované najmä na oblasť inovácií, inovatívneho podnikania, nástrojov podpory. Cieľom tejto štúdie bolo zozbierať, analyzovať a porovnať dáta týkajúce sa regionálnych nástrojov pre využitie inováčného potenciálu v rámci SR, vrátane porovnania s možnosťami využívanými v EÚ. Tento čiastkový cieľ nadväzuje na hlavný cieľ medzinárodného projektu Innofun², ktorého snahou je zmeniť situáciu, kde mnoho inovatívnych nápadov a výsledkov výskumov nebolo nikdy realizovaných. Chýbali možnosti získania finančnej podpory, či nástroje na spojenie inovátorov, poskytovateľov financií a užívateľov. Projekt sa zameriava na vytvorenie špecifickej metodológie a digitálneho nástroja, ktorého úlohou bude urýchliť transfer inovácií na trh. Pre slovenských inovátorov a podnikateľov bude mať projekt Innofun pozitívny prínos v rámci sprístupnenia realizácie a financovania inovácií. Je upriamený na zlepšenie regionálneho podnikateľského prostredia za pomoci zavádzania inovácií na trh. Pre slovenských podnikateľov ide o unikátnu možnosť ako preraziť na trhu s inovatívnymi nápadmi, či ideami. Bližšie informácie o projekte sú na www.innofun.org.

Štúdia vytvára podkladový materiál, ktorý slúži ako východisko pri vývoji a spracovaní metodológií, ich implementácie do investičnej politiky a implementačného plánu SR pre výstupný dokument Regionálny implementačný plán (RIP). Jedným zo zameraní štúdie je priniesť praktické príklady a nové pohľady na vytváranie inovatívnych nástrojov podpory inováčného potenciálu v SR, ktorými sú napríklad start-upy, podporné inováčné programy, akcelerátory, inkubátory, globálne prieskumy, univerzitné študijné programy so zameraním na inovatívne podnikanie, inovatívne súťaže, špeciálne medzinárodné konferencie a výstavy apod. V štúdiu budeme používať viacero nových pojmov ako napr. start-up, akcelerátor, inováčný ekosystém apod., ktoré budú bližšie vysvetlené v texte štúdie.

¹ Vysvetlenie pojmu „regionálny“ – podľa usmernení od NARMSP sa pre potreby a riešenie projektových úloh v projekte Innofun, termín „regionálny“ chápe v zmysle krajiny, nie malého regiónu v krajine. Napr. región Slovenska, nie región západného Slovenska.

² GREGOVÁ, Sidónia. Prezentácia z podujatia Inšpiráciami k inováciám (Inováčný diskusný stôl konaný dňa 24.10.2013)

Význam podporných mechanizmov a nástrojov narastá a mnohé krajiny sa snažia vytvoriť vhodné prostredie pre tvorbu inovácií. Toto inovatívne prostredie alebo v dnešnej terminológii nazvané aj inovačný ekosystém je dôležitým prvkom pre vhodné nastavenie systematicky a logicky usporiadaných nástrojov podpory inovácií. Pojem inovačný ekosystém je v súčasnosti často používaný v súvislosti s inováciami a vytváraním vhodného podporného prostredia pre ich vznik a komercializáciu inovatívnych produktov alebo služieb. Inovačný ekosystém je analogicky prirovnávaný k ekosystémom prírody ako napr. morský ekosystém, ekosystém dažďových pralesov, alebo k iným fungujúcim ekosystémom. Mnohé štáty sa snažia o napodobenie inovačného ekosystému Silicon Valley alebo izraelského príkladu a vytvárajú tak podmienky pre tvorbu vlastného inovačného prostredia s unikátnymi vlastnosťami (známy je nedávny príklad podpory start-upov v krajine Čile). Určite nie je možné skopírovať prostredie Silicon Valley, ale každý si dokáže vytvoriť vlastné inovatívne prostredie, vlastnú cestu ako v prípade krajín tak aj regiónov, alebo aj v prípade veľkých korporácií. Tento svetový trend je potrebné, čím skôr zachytiť a aplikovať viaceré inovatívne nástroje pre podporu a budovanie inovačného ekosystému na Slovensku. V štúdiu sa venujeme prehľadu vybraných ukazovateľov globálneho inovačného prieskumu KPMG (KPMG Technology Innovation Survey), ktorý zachytáva ukazovatele a trendy v technologickom smerovaní sveta, ale jeho súčasťou sú aj hodnotené ukazovatele vytvorenia prvkov inovačného ekosystému a jeho nástrojov pre podporu inovácií. Súčasťou vzorky respondentov boli aj zástupcovia start-upov.

Pojem start-up je vo svete bežne zaužívaný najmä v súvislosti s novými mladými technologicky orientovanými firmami, ktoré vznikajú za určitých špecifických podmienok. Existuje viacero definícií start-upov³, ktoré umožňujú lepšie chápanie daného termínu a postavenia v rámci inovatívneho podnikania. Z početného množstva definícií vyberáme najviac používanú definíciu v start-up komunitě po celom svete, ktorú vytvoril Eric Ries, autor knihy *The Lean Startup*⁴: „Start-up je ľudská inštitúcia, navrhnutá pre tvorbu nového produktu alebo služby v podmienkach extrémnej neistoty.“ Start-up organizácia alebo firma je ďalej charakterizovaná tým, že tieto firmy na začiatku ešte nevedia, kto je ich zákazník alebo aký by mal byť ich produkt, nepoznajú problém (majú len svoju domnienku o probléme) a nepoznajú ešte riešenie na daný problém, nemajú vlastnú značku, nemajú dodávateľskú sieť, nemajú ešte klientov, žiadny priestor pre sídlo firmy, ani obrat, žiadnu históriu, ani zamestnancov. Jediné, čo start-up firmy na začiatku svojho podnikania majú je istota vlastnej vízie a nadšenia. Cieľom start-upu je vytvoriť, v čo najkratšom čase správnu vec (produkt, službu), za ktorú budú zákazníci ochotní zaplatiť, čiže vytvoriť aplikovateľný biznis model. Silnou charakteristickou črtou start-upov je budovanie firmy v podmienkach extrémnej neistoty, za značného rizika s cieľom globálneho alebo aspoň regionálneho pôsobenia a so snahou vytvoriť prelomový inovačný produkt alebo službu. Novodobé veľké globálne najmä ICT firmy (ako napr. Google, Amazon, Facebook, Apple, a iné) sa stávajú motormi svetových inovácií, sú príkladom pre rôzne malé a stredné podniky a najmä pre začínajúce inovatívne start-upy, nakoľko aj tieto firmy vznikali v podobných podmienkach, ako vznikajú dnešné start-up firmy. Pojem start-up sa stal v posledných rokoch jedným z najväčších fenoménov a synonymom pre inovácie. Tento fenomén je rozšírený v mnohých krajinách sveta a práve start-up komunita je jednou z najviac podporovaných subjektov aj zo strany štátov. Start-upy sa stali faktorom úspechu krajín a regiónov, či už ide o Ameriku, Áziu alebo Európu. Krajiny EÚ, ale aj mimoeurópske krajiny podporujú inovácie, výskum a vývoj

³ OECD. Start-up Latin America: Promoting Innovation in the Region, Development Centre Studies, OECD Publishing. s.46-47. Dostupné na internete: <http://www.redue-alcue.org/redue/documentosredue/StartupLatinAmerica.pdf>, cit. 8.11.2013

⁴ RIES, Eric. *The Lean Startup*. New York : Crown Business, 2011, s.27

rôznymi formami, niektoré z týchto foriem alebo nástrojov môžu byť prispôsobiteľné aj na Slovensku. Súčasnou prioritou krajín je podpora start-up firiem alebo start-up projektov najmä v oblasti vysokých technológií (high-tech, pozn. najväčšie percento sektorového zamerania start-up firiem vo svete tvorí oblasť informačno-komunikačných technológií). Start-upy sa stávajú zároveň nástrojom pre zvyšovanie zamestnanosti⁵, inovatívnosti krajiny, ale sú prínosom aj z hľadiska nových investícií, lákania talentov a zakladania nových inovačných centier a centier pre generovanie prelomových inovácií. Jednotlivé krajiny vytvárajú rôzne štruktúry podpory pre inovatívne podnikanie a podporu vlastných mladých a inovatívne mysliacich talentov a vytváranie nových malých alebo mikro podnikov. Dôležitou súčasťou všetkých snáh je systematická a premyslená podpora a budovanie inovačného ekosystému a inovačnej kultúry⁶ v danej krajine. Jedným z efektívnych nástrojov sú práve inštitúcie nazvané start-upy.

Súčasný globálne trendy najmä z hľadiska štátnej podpory sa zameriavajú na vytváranie podporných programov pre start-upy, ktoré sú podporené v rôznych fázach svojho vývoja (napr. seed stage, early (start-up) stage, emerging stage, exit stage). Navrhujú sa rôzne programy na podporu výskumu a vývoja, programy na podporu spolupráce medzi univerzitami a priemyselným sektorom a ďalšie iné rozmanité nástroje podpory inovácií a novej vlny inovačného podnikania. Iným nástrojom podpory inovačného potenciálu sú inštitúcie nazývané start-up inkubátory, start-up akcelerátory, start-up akceleračné programy, co-workingové priestory, kreatívne priestory, centrá pre generovanie inovačných nápadov apod. Tieto sú súčasťou rozvojových inovačných programov v zahraničí a plnia významnú úlohu najmä pri pomoci start-up firmám internacionalizovať ich produkty alebo služby. Inkubátory sa venujú okrem iného aj mentoringovým aktivitám už od skorého začiatku budovania start-upu a hľadania biznis modelu. Akceleračné programy a akcelerátory plnia úlohy najmä v súvislosti s rýchlym nástupom produktov na trh a ich škálovateľnosti (rastu na trhu), rozšírené sú najmä v USA. V tejto štúdii akceleračným nástrojom podpory inovácií venuje časť jednej kapitoly.

V predkladanej štúdii si predstavíme niekoľko vybraných príkladov regionálnych nástrojov na Slovensku a príklady z vybraných krajín a ich nástrojov pre podporu inovácií najmä s ohľadom na rozvoj inováčného podnikania. Je však potrebné pripomenúť, že zásadným faktorom pri vývoji, implementácii a hodnotení podporných nástrojov je potrebné poznať a sledovať vývoj inovačného ekosystému v danej krajine a potreby cieľových skupín. Ekosystém je vývojovým prvkom, ktorý môže ovplyvniť vývoj a implementáciu podporných nástrojov. Opačný postup môže spôsobiť neúspech implementácie nástrojov, najmä v dosiahnutých výsledkoch a odklonu od smerovania a evolučného vývoja inovačného ekosystému. Z tohto dôvodu sa v predloženej štúdii venujeme aj charakteristikám inovačného ekosystému viacerých krajín alebo svetových regiónov. Príklady zo zahraničia a dobré príklady z implementácie na Slovensku sa môžu stať podnetom a inšpiráciou pri finalizácii dokumentu Operačného programu ŠF Výskum a inovácie 2014-2020 alebo Akčného plánu pre implementáciu Stratégie inteligentnej špecializácie⁷ apod. Ďalším príspevkom do vytvárania vhodných podmienok a budovania slovenského inovačného ekosystému je aj Inovačný diskusný stôl organizovaný Národnou agentúrou pre rozvoj

⁵ BLANK, Steve. Why the Lean Start-Up Changes Everything. In *Harvard Business Review*. May 2013, s.65-72

⁶ ŠVAČ, Vladimír. Culture of Innovation. KPMG : Bratislava. 2012. 16s. Dostupné na internete: http://www.kpmg.com/SK/en/services/Advisory/Documents/innovation_brochure_10Jan2013.pdf, cit. 10.10.2013

⁷ Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3). Text verzie 2.1., 30.október 2013. s.51-52, Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23019>, cit. 7.11.2013

malého a stredného podnikania, ktorý sa realizoval 24.októbra 2013 v Bratislave. Vybrané podnety a inšpirácie z diskusného stola sú zahrnuté v poslednej kapitole tejto štúdie.

1. Regionálne nástroje pre využitie inovačného potenciálu v rámci SR

1.1 Charakteristiky prostredia pre využitie inovačného potenciálu v rámci SR

Slovenská republika počas svojho pôsobenia vytvorila celú škálu podporných nástrojov pre rozvoj malého a stredného podnikania a inovácií, výskumu a vývoja. Avšak Slovensko je aj napriek tomu, podľa hodnotenia EÚ⁸ a Globálneho inovačného indexu⁹, medzi krajinami, ktoré nie sú lídrami v inováciách. Ukazuje sa, že vytvorenie celonárodného systému pre inovácie nie je tak ľahká záležitosť a vyžaduje si to omnoho viac časových kapacít a úsilia relevantných strán než bolo vynaložené doteraz. Mnohé ukazovatele sú veľmi nepriaznivé, a preto sa neustále hľadajú nové spôsoby a cesty efektívneho využívania zdrojov pre inovácie, ale dôležité je podotknúť aj to, akým spôsobom sa inovácie dajú realizovať v praktickom živote. Mnoho krát sa podpora inovácií chápe iba v rovinách produktových inovácií, procesných alebo inovácií služieb. Ale súčasné svetové trendy hovoria aj o ďalších dimenziách inovácií ako napr. inovácie biznis modelov, inovácie prístupu k zákazníkom, inovácie v oblasti marketingu, inovácie v procese inovovania atď. Tieto svetové trendy sa však na Slovensku aplikujú s určitým oneskorením najmä pri tvorbe štátnych podporných nástrojov pre rozvoj inovácií. Projekt s názvom InnoFun má práve tejto situácii napomôcť a je snahou byť hodnotným prvkom v celom procese vytvárania inovačného ekosystému na Slovensku.

Niektoré nové metódy a techniky prispievajúce k praktickej realizácii a efektívnemu budovaniu inovačného ekosystému vychádzajú najmä z prístupu, ktorý definuje Steve Blank¹⁰ najmä v súvislosti s inovačným procesom pri tvorbe start-up firiem. Tento prístup je založený najmä na myšlienke: „*Get out of the building*“ a tiež na myšlienke, že každý môže uvažovať ako podnikateľ a hľadať vhodný biznis model. Tento prístup by bolo možné prispôbiť a využiť aj v prostredí verejného sektora pri vytváraní inovatívnych nástrojov podpory výskumu, vývoja a inovácií.

Európska únia vo svojej publikácii o napredovaní krajín v inováciách definuje niekoľko charakteristík slovenského inovačného prostredia¹¹:

- ✓ Výzva, príležitosť alebo úloha štrukturálnej zmeny pre Slovensko: Zlepšenie znalostí v kontexte priemyselnej globalizácie.

⁸ European Commission. Innovation Union Scoreboard 2013. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf, cit. 7.11.2013

⁹ Cornell University, INSEAD, and WIPO. The Global Innovation Index 2013: The Local Dynamics of Innovation, Geneva, Ithaca, and Fontainebleau, s.242. Dostupné na internete: <http://globalinnovationindex.org/content.aspx?page=gii-full-report-2013#pdfopener>, cit. 7.11.2013

¹⁰ BLANK Steve – DORF, Bob. *The Startup Owner's Manual. The Step-by-Step Guide for Building a Great Company*. Pescadero : K&S Ranch, Inc., 2012, 571s.

¹¹ European Commission. Research and Innovation Performance in EU Member States and Associated countries. Innovation Union progress at country level. 2013, s.249-259. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/state-of-the-union/2012/innovation_union_progress_at_country_level_2013.pdf, cit. 7.11.2013

- ✓ Slovensko od roku 2000 zlepšilo výkonnosť svojej vedecko-technologickej základne a jemne zmenilo štruktúru svojho hospodárstva smerom k vyššej znalostnej intenzite a významnejšej váhe high-tech a medium-high-tech produktov v obchodnej bilancii. Slovensko čelí výzve ďalšieho vývoja svojho výskumného a inovačného systému. V súčasnosti je však stále iba dobiehajúcou krajinou z hľadiska konkurencieschopnosti.
- ✓ Hlavná výzva pre Slovensko pozostáva najmä zo zvyšovania znalostnej intenzity v slovenských firmách prostredníctvom investícií a ďalších nepriamych efektov verejných výdavkov. Navyše, existujúce financovanie trpí neefektívnosťou, značnou administratívnou záťažou a chýbajúcou transparentnosťou používaných procedúr, vrátane tých, ktoré podporujú regionálne inovácie.
- ✓ Slovensko má rezervy najmä v zlepšovaní svojej tematickej koncentrácie, vrátane silnejšej koordinácie medzi zodpovednými verejnými autoritami, prepojeniami medzi biznisom a vedou a spojeniami s medzinárodnými vedecko-technologickými sieťami.

Podľa vyššie uvedeného dokumentu EÚ, silné stránky slovenského výskumného a inovačného systému (inovačný potenciál Slovenska) sú v ľudských zdrojoch pre výskum a inovácie a v lákaní zahraničných investícií do high-tech a medium-tech sektora. Je tu tiež pozitívna inovačná dynamika v malých a stredných podnikoch a v lákaní zahraničných doktorandských študentov. Pozitívne o možnom budúcom vývoji na Slovensku hovorí aj Rastislav Kulich, country manažér spoločnosti Google Slovakia¹²: „*Máme šancu to spraviť, je len na nás, ako sa takejto šance chytíme*“, hovorí v súvislosti s vybudovaním malého Silicon Valley na Slovensku. V tomto roku bola na Slovensku založená Slovenská asociácia pre internetovú ekonomiku (SAPIE), ktorá prepája biznisovú, akademickú a neziskovú sféru. Iniciatíva nadväzuje na zistenia štúdie The Boston Consulting Group Online šanca pre Slovensko¹³, podľa ktorej má Slovensko predpoklady stať sa krajinou s nadpriemernou internetovou ekonomikou. Alianciu SAPIE založili spoločnosti Google, Eset a Neulogy. Európska únia vo svojom dokumente¹⁴ vykreslila aj slabé stránky Slovenska, ktoré vidí najmä vo výskumných aktivitách, v biznis sektore v oblasti výskumníkov, investíciách do výskumu a vývoja a v slabej patentovej činnosti. Podľa spolujateľa Esetu Antona Zajaca sú dôležité hlavne peniaze a nápady. *"Podnikatelia by mali investovať do start-upových firiem."* Rizikom je však podľa Ivana Štefunka, predsedu predstavenstva spoločnosti Neulogy, a.s. nedostatok ľudského kapitálu a slabá podpora technického a kreatívneho vzdelávania.¹⁵ Vo verejnom sektore hlavná výzva pozostáva v snahe zlepšovať kvalitu vedy a spoluprácu medzi verejným a súkromným sektorom v oblasti výskumu a vývoja. Pozitívnym prvkom môže byť to, že v minulosti Slovensko prilákalo značné množstvo zahraničných investorov, čo vytvorilo vhodné podmienky pre napredovanie v znalostnej intenzite lokálnych výrobných jednotiek, čo je aj výhodou celého hospodárstva krajiny najmä v tvorbe lepšie platených a kvalifikovaných pracovných miest. Aj z toho dôvodu Slovensko tak čelí výzve a najmä potrebe reformovať alebo prispôsobiť výskum a inovácie podmienkam na trhu. Práve etablovaní zahraniční investori môžu byť zdrojom výskumno-vývojových projektov, čo sa v podstate už aj v niektorých zahraničných podnikoch na Slovensku deje. Medzi hlavné výhody (inovačný potenciál Slovenska) pri podpore a rozvoji podnikania na Slovensku sa považujú:

¹² Na Slovensku môže vzniknúť malé Silicon Valley. Dostupné na internete: <http://style.hnonline.sk/digital-132/na-slovensku-moze-vzniknut-male-silicon-valley-544830>, cit. 16.10.2013

¹³ The Boston Consulting Group. Online šanca pre Slovensko. Ako internet mení slovenskú ekonomiku. Dostupné na internete: http://www.onlinesanca.sk/pdf/BCG_Slovakia_Online_Slovak_Sep_2012.pdf, cit. 16.10.2013

¹⁴ European Commission. Research..., ref. 8., s.249-259.

¹⁵ Na Slovensku..., ref. 9

- ✓ rozvoj ľudských zdrojov,
- ✓ prítomnosť globálnych investorov,
- ✓ dostupnosť vysokokvalifikovanej pracovnej sily,
- ✓ konkurenčné náklady na výskum a vývoj.¹⁶

V tabuľke 1 je prehľad ukazovateľov inovačnej výkonnosti Slovenska.

Tab. 1: Prehľad vybraných ukazovateľov inovačnej výkonnosti Slovenska

	Investície a vstupy	Výkonnosť a ekonomické výstupy
Výskum	R&D intenzita 2011: 0,68% (EU: 2,03%, USA: 2,75%) 2000-2011: +0,41% (EU: +0,48% USA: +0,2%)	Excelentnosť vo vede a technike (VaT) 2010: 17,73 (EU: 47,86, USA: 56,68) 2005-2010: +3,85% (EU: +3,09%, USA: +0,53%)
Inovácie a štrukturálne zmeny	Index hospodárskeho dopadu inovácií 2010-2011: 0,47 (EU: 0,61)	Znalostná intenzívnosť hospodárstva 2010: 31,64 (EU: 48,75, USA: 56,25) 2000-2010: +0,07% (EU: +0,93%, USA: +0,5%)
Konkurencieschopnosť	Priemyselné sektory záujmu pre kľúčové technológie Potravinarstvo a poľnohospodárstvo, energetika, ICT, materiály	Príspevok High-Tech a Medium-Tech k obchodnej bilancii 2011: 4,35% (EU: 4,2%, USA: 1,93%) 2000-2011: +32,26% (EU: 4,99%, USA: -10,75%)

Zdroj: European Commission. Research and Innovation Performance in EU Member States and Associated countries. Innovation Union progress at country level. 2013.

Ďalším porovnaním inovačnej výkonnosti Slovenska je KPMG Technology Innovation Survey. Spoločnosť KPMG realizovala počas tohto roka globálny prieskum¹⁷ so zameraním na prelomové technologické inovácie. Do prieskumu sa zapojilo 12 krajín sveta, medzi nimi aj Slovensko. Vzorku tvorilo vyše 800 respondentov z firiem najmä zo sektora informačno-komunikačných technológií. Tento prieskum a porovnanie sa s ostatnými krajinami môže prispieť k vytváraniu celkového obrazu stavu inovačnej úrovne na Slovensku a prispeje zároveň k hľadaniu vhodných inovatívnych nástrojov pre rozvoj inovatívneho podnikania na Slovensku. Slovensko reprezentovalo 42 respondentov. Do globálneho prieskumu sa zapojilo 37% stredných firiem, 36% start-up firiem, 15% veľkých firiem, 5% fondov rizikového kapitálu, 4% biznis anjelov, 4% iných subjektov. Cieľom globálneho prieskumu bolo:

- ✓ zaznamenať svetové trendy v oblasti prelomových (disruptive alebo breakthrough) inovačných technológií a inovácií,
- ✓ identifikovať príležitosti a bariéry pre komercializáciu technologických inovácií,
- ✓ porovnať inovačnú schopnosť zapojených krajín,
- ✓ poskytnúť pohľad na najlepšie príklady v technologických inováciách,
- ✓ identifikovať najbližší vývoj v krajinách smerom k inovačnému úsiliu.

V tabuľke 2 prinášame výber sledovaných indikátorov Slovenska v porovnaní s globálnym výsledkom. Niektoré indikátory priamo označujú kritické oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť,

¹⁶ European Commission. Research..., ref. 8., s.249-259.

¹⁷ KPMG Technology Innovation Survey 2013. The changing landscape of disruptive technologies. 2013. Silicon Valley.

Dostupné na internete:

<http://www.kpmg.com/SK/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/Technology%20Innovation%20Survey%202013.pdf>, cit. 13.11.2013

niektoré indikátory ukazujú na vývoj v budúcich rokoch. Napríklad ukazovateľ „Budúci svetový inovačný líder-vizionár“ poukazuje na fakt, akým spôsobom sa pozerajú respondenti na budúci vývoj technologických inovácií vo svete. Z tohto je tiež možné povedať, že svetoví „inovační hrdinovia“ patria medzi dôležitú súčasť budovania inovačného povedomia a inovatívneho podnikania, od ktorých je možné preberať a prispôbovať metódy inovačného myslenia, správania sa a budovania nových firiem. Zaujímavým ukazovateľom, ktorý sa na Slovensku v porovnaní so svetom objavuje ako jeden z problémov, je problematické získavanie zákazníkov. To nám ukazuje na nevyhnutnosť zintenzívnenia aktivít v oblasti vytvárania sietí a prepojenia na vyspelé krajiny. Nevyhnutné pre potreby inovatívneho podnikania sú práve siete kontaktov, prepojení, finančných zdrojov, možnosti spolupráce apod. Ďalším dôležitým faktorom vývoja inovačného potenciálu je rozvoj mentoringu. Osobný prístup, možnosť dôverne konzultovať, zaangažovanosť a záujem mentorov v procese budovania mladých start-up podnikov sa stáva kľúčovým faktorom najmä z dôvodu nastavenia vhodných krokov v podnikaní v období rýchlych zmien a extrémnej neistoty a náročného predpovedania vývoja trhov. V tabuľke 2 prinášame prehľad vybraných ukazovateľov, ktoré považujeme za dôležité pre proces návrhu, vývoja a implementácie nástrojov podpory inovácií.

Tab. 2: Indikátory inovačného indexu

Názov indikátora	Slovensko	Globálny prieskum
Technológie, ktoré budú mať najväčší dopad na riadenie transformácie biznisu v podnikoch v najbližších troch rokoch	Cloudové technológie - 34% Mobilné technológie - 16%	Cloudové technológie – 32% Mobilné technológie - 26%
Technológie, ktoré budú nevyhnutné pre život konečných užívateľov	Mobilné technológie - 38% Cloudové technológie - 14%	Mobilné technológie - 32% Cloudové technológie - 29%
Top bariéry pri komercializácii technologických inovácií	1. Získanie zákazníka – 29% 2. Vývoj finančného modelu - 24% 3. Dostupnosť kapitálu a financovanie - 24% Vládne politiky na podporu inovácií - 24% Bezpečnosť, ochrana súkromia a dát - 24%	1. Bezpečnosť, ochrana súkromia a dát - 29% 2. Získanie zákazníka - 25% 3. Technologická komplexnosť - 20% 4. Vývoj finančného modelu – 20%
Budúci svetový inovačný líder - vizionár	Elon Musk (Tesla Motors) - 26%	Bill Gates (Microsoft) - 12%
Budúci svetový inovačný líder-firma	1. Google - 33% 2. Apple - 28%	1. Google – 25% 2. Apple - 24%
Top inovačné indikátory	1. Rast obratu - 39% 2. Počet nových získaných zákazníkov - 39% 3. Hodnota na trhu - 22%	1. Rast obratu - 47% 2. Návratnosť investície - 28% 3. Podiel na trhu - 27%
Nástroje pre motiváciu k tomu, aby zamestnanci boli inovatívni	1. Finančná podpora (odmeny, vyšší plat apod.) - 29% 2. Alokácia času (% plateného pracovného času na inovácie a tvorbu nápadov) - 26% 3. Interné uznanie (poďakovanie vo firme) - 19%	1. Finančná podpora - 39% 2. Interné uznanie - 19% 3. Rast v kariére - 16%
Kto má zodpovednosť za inovácie vo firme	1. CEO - 26% 2. Jednotlivé produktové	1. CEO - 33% 2. R&D - 18%

Pokračovanie Tab.2

	<p>oddelenia - 26%</p> <p>3. R&D - 11%</p>	<p>3. Hlavný šéf inovácií - 17%</p>
<p>Kde sú inovácie najviac podporované a kde je im venovaná najväčšia pozornosť</p>	<p>1. Interní zamestnanci – (crowd sourcing) - 32%</p> <p>2. Externí zákazníci, dodávatelia (crowd sourcing) - 32%</p> <p>3. R&D - 26%</p> <p>Informačné technológie - 26%</p> <p>Biznis oddelenia - 26%</p>	<p>1. R&D - 38%</p> <p>2. Informačné technológie - 32%</p> <p>3. Strategické plánovanie - 30%</p>
<p>Významnosť faktorov pri podpore a uľahčovaní rozvoja technologických inovácií</p>	<p>1. Dostupnosť talentov - 84%</p> <p>2. Prístup ku kapitálu - 65%</p> <p>3. Mentoring a prístup k inovačným sieťam (start-up CEOs, zakladatelia atď.) - 64%</p> <p>4. Schopnosť riadiť proces získavania zákazníkov na lokálnych a medzinárodných trhoch – 61%</p> <p>5. Vývoj prelomových technológií, ktoré majú globálny dosah - 59%</p> <p>6. Prístup k technologickej infraštruktúre - 53%</p> <p>7. Inovačné stimuly - 50%</p> <p>8. Prístup k alianciám a partnerstvám - 43%</p> <p>9. Tréningy a dostupnosť vzdelávacích programov - 40%</p> <p>10. Podporný ekosystém - 26%</p>	<p>1. Dostupnosť talentov - 77%</p> <p>2. Prístup k technologickej infraštruktúre - 69%</p> <p>3. Schopnosť riadiť proces získavania zákazníkov na lokálnych a medzinárodných trhoch – 67%</p> <p>4. Prístup ku kapitálu - 66%</p> <p>5. Vývoj prelomových technológií, ktoré majú globálny dosah - 64%</p> <p>6. Inovačné stimuly - 60%</p> <p>7. Prístup k alianciám a partnerstvám - 56%</p> <p>8. Mentoring a prístup k inovačným sieťam (start-up CEOs, zakladatelia atď.) - 55%</p> <p>9. Tréningy a dostupnosť vzdelávacích programov - 54%</p> <p>10. Podporný ekosystém - 40%</p>
<p>Aký faktor umožnil rast úspechu vašej krajiny z hľadiska podpory rozvoja technologických inovácií?</p>	<p>1. Dostupnosť talentov</p> <p>2. Mentoring a prístup k inovačným sieťam (start-up CEOs, zakladatelia atď.)</p> <p>3. Prístup k technologickej infraštruktúre</p> <p>4. Schopnosť riadiť proces získavania zákazníkov na lokálnych a medzinárodných trhoch</p> <p>5. Vývoj prelomových technológií, ktoré majú globálny dosah</p> <p>6. Prístup k alianciám a partnerstvám</p> <p>7. Podporný ekosystém</p> <p>8. Dostupnosť kapitálu</p> <p>9. Vzdelávací systém</p> <p>10. Vládne stimuly</p>	<p>1. Dostupnosť talentov</p> <p>2. Prístup k technologickej infraštruktúre</p> <p>3. Dostupnosť kapitálu</p> <p>4. Vývoj prelomových technológií, ktoré majú globálny dosah</p> <p>5. Schopnosť riadiť proces získavania zákazníkov na lokálnych a medzinárodných trhoch</p> <p>6. Prístup k alianciám a partnerstvám</p> <p>7. Mentoring a prístup k inovačným sieťam (start-up CEOs, zakladatelia atď.)</p> <p>8. Podporný ekosystém</p> <p>9. Vzdelávací systém</p> <p>10. Vládne stimuly</p>

1.2 Nástroje pre využitie inovačného potenciálu v rámci SR

V tejto kapitole sa budeme venovať prehľadu vybraných regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu v SR (Tab.3) a ich zhodnoteniu. Po tomto prehľade a popise vybraných nástrojov sa v kapitole 2 pozrieme na príklady regionálnych nástrojov v zahraničí, ktoré môžu slúžiť ako dobré príklady pre implementáciu nástrojov v období rokov 2014-2020. Zhodnotenie stavu a porovnanie regionálnych nástrojov na Slovensku so zahraničnými bude v kapitole 3.

Tab. 3: Regionálne nástroje pre využitie inovačného potenciálu SR

Nenávratné podporné programy inovácií, výskumu a vývoja	
Operačné programy Štrukturálnych fondov (ŠF)	Charakteristika
1. Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast - Opatrenie 1.1. - Inovácie a technologické transfery Opatrenie 1.3 - Podpora inovačných aktivít v podnikoch	Ide o rozvoj konkurencieschopnosti firiem a služieb najmä prostredníctvom inovácií, rozvoja potenciálu priemyselnej výroby, energetiky, ako aj cestovného ruchu. Opatrenia chcú prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska a jeho regiónov.
2. Operačný program Výskum a vývoj – Opatrenie 1.1 Obnova a budovanie technickej infraštruktúry Opatrenie 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe Opatrenie 3.1 Obnova a budovanie technickej infraštruktúry výskumu a vývoja v Bratislavskom kraji Opatrenie 4.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe v Bratislavskom kraji	Hlavným zameraním tohto programu je modernizácia a zefektívnenie systému podpory výskumu a vývoja a skvalitnenie infraštruktúry vysokých škôl tak, aby prispievali k zvyšovaniu konkurencieschopnosti ekonomiky, znižovaniu regionálnych disparít, vzniku nových inovatívnych (high-tech) malých a stredných podnikov, tvorbe nových prac.miest a zlepšeniu podmienok vzdelávacieho procesu na vysokých školách.
3. Operačný program Bratislavský kraj Opatrenie 2.1 Inovácie a technologické transfery	Všeobecným cieľom programu je posilnenie konkurencieschopnosti regiónu rozvojom vedomostnej ekonomiky a budovaním regiónu atraktívneho pre život
Projekty financované zo ŠF ako nástroje podpory inovačného potenciálu	
4. Centrá excelentnosti	Na Slovensku bolo podporených 67 centier excelentnosti. Projekty v rozsahu 2-3 mil.Eur boli zameraná predovšetkým na materiálový výskum, nanotechnológie, ochranu životného prostredia, biomedicínu a biotechnológie.
5. Kompetenčné centrá	KC sú zamerané na budovanie väčších projektov integrujúcich viacero partnerov z rôznych sektorov. Na Slovensku vzniklo 8 kompetenčných centier. KC predstavujú zoskupenie partnerov realizujúcich výskumné a vývojové aktivity s cieľom ich komercializácie.
6. Univerzitné vedecké parky	V rámci programu podpory budovania univerzitných vedeckých parkov bolo podporených 11 parkov v celkovej hodnote 300 mil. Eur
Cezhraničná spolupráca	
7. Interreg IVC Opatrenie Inovácie a znalostná ekonomika	Program je súčasťou cieľa Európska teritoriálna spolupráca s úlohou posilniť spoluprácu členských krajín EÚ plus Nórska a Švajčiarska.
Národné programy	
8. Grantové schémy Agentúry na podporu výskumu a vývoja (ďalej len APVV)	Zoznam grantových schém <ul style="list-style-type: none"> • Všeobecné výzvy – podpora projektov výskumu a vývoja v jednotlivých skupinách odborov vedy a techniky • Program LPP – podpora ľudského potenciálu v oblasti

		<p>výskumu a vývoja a popularizácia vedy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program VMSP – podpora výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch • Program VVCE – podpora vzniku a činnosti výskumných a vzdelávacích centier excelentnosti • Program SUSPP – podpora spolupráce univerzít a SAV s podnikateľským prostredím • Program PP7RP – podpora prípravy projektov 7. Rámcového programu výskumu a vývoja • Bilaterálna spolupráca • Multilaterálna spolupráca
9.	Zákon o investičnej pomoci 561/2007 – časť podpora budovania technologických centier	<p>Podmienky na poskytnutie investičnej pomoci pre technologické centrá sú:</p> <p>a) vybudovanie nového technologického centra alebo rozšírenie existujúceho centra,</p> <p>b) obstaranie dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku</p> <p>c) z celkového počtu zamestnancov budú tvoriť minimálne 60 % zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním.</p>
10.	Zákon o stimuloch pre výskum a vývoj 185/2009	<p>Cieľ tohto zákona:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umožniť podnikateľom prístup k riešeniu projektov výskumu a vývoja so zámerom, aby vo väčšej miere zakladali svoj rozvoj a podnikateľské aktivity na výsledkoch výskumu a vývoja, • rozšírenie personálnych kapacít v oblasti výskumu a vývoja, • zvýšenie objemu investícií do výskumu a vývoja.
11.	Slovenský Start-up rozvojový program	<p>Program, ktorý v roku 2010 pripravila agentúra SARIO v spolupráci s americkým Plug and Play Tech Centrom zo Silicon Valley. Išlo o historicky prvú podporu slovenských inovatívnych start-up firiem s možnosťou získania študijného pobytu v Silicon Valley a snahou komercializovať svoje inovatívne produkty. Program bol po roku trvania zastavený.</p>
12.	Programy Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania	<ul style="list-style-type: none"> • Inkubátory podľa typu a zamerania poskytujú starostlivosť a vhodné štartovacie podmienky v prvých rokoch existencie podnikania. Pomáhajú začínajúcim a rozvíjajúcim sa podnikateľom prekonávať prekážky, aby mohli začať čo najúspešnejšie podnikat' • „Podpora MSP prostredníctvom siete inkubátorov a implementácia metódy Research-based spin-off“. Predmetom programu je finančná podpora inkubátorov tak, aby mohli naplňať stanovené ciele a implementácia metódy Research-based spin-off. Týmto sa podporí realizácia výstupov výskumu a vývoja, patentov, priemyselných a úžitkových vzorov, ktorých výsledkom budú inovatívne výrobky a služby s vyššou pridanou hodnotou, ktoré budú mať reálnu nádej uplatnenia na domácom a európskom resp. svetovom trhu. Súčasne s týmto dôjde aj k vytvoreniu nových resp. udržaniu existujúcich pracovných príležitostí. • Program Pomoc MSP na trhu EÚ - Predmetom programu je nepriama pomoc MSP formou poskytovania informácií a poradenstva o všetkých záležitostiach súvisiacich s ich pôsobením na vnútornom trhu EÚ (informovanie a poradenstvo) a podpora rozvoja spolupráce MSP na vnútornom trhu EÚ i mimo neho (internacionalizácia a zvyšovanie konkurencieschopnosti európskych MSP). Účelom je zvyšovať konkurencieschopnosť MSP a schopnosť podnikov inovovať a prenikať na zahraničné trhy.

13.	Programy Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA)	<ul style="list-style-type: none"> • Súťaž „Inovatívny čin roka“ - Cieľom súťaže o Cenu ministra hospodárstva SR "Inovatívny čin roka" je upozorniť širokú verejnosť na zaujímavé inovačné aktivity slovenských podnikateľov. Po prvý raz bola súťaž vyhlásená v roku 2007. Počas troch realizovaných ročníkov sa podnikatelia, združenia, výskumné organizácie a vysoké školy uchádzali o ceny s 85 inovatívnymi projektmi. Súťaž je rozdelená do 4 kategórií: Výrobová inovácia, Technologická inovácia, Inovácia služby (netechnologický proces), Medzinárodná kooperácia. • Medzinárodný projekt spolupráce klastrov ClusterCOOP - Cieľom projektu <u>ClusterCOOP</u> je vytvoriť a zlepšiť podmienky vzájomnej spolupráce klastrov v krajinách strednej a východnej Európy. Zameriava sa na pomoc klastrom lepšie využívať ich inovačné kapacity, ako aj na zvyšovanie ich konkurencieschopnosti, aby mohli v dlhodobom horizonte efektívne spolupracovať a tým si zlepšiť svoje postavenie v stredoeurópskom regióne a v Európskom hospodárskom priestore. • Medzinárodný projekt CENTRAMO - Cieľom projektu CENTRAMO (Cluster Excellence Network for TRaining and MOBility) je zvýšiť kvalitu riadenia klastrov zoskupených do sietí v participujúcich krajinách. • Dotácia na podporu priemyselných klastrov - Zefektívnenie vzájomnej spolupráce, expertných činností a prezentáciu priemyselných klastrových organizácií, ako aj ich zapájanie sa do medzinárodných projektov a sietí majú umožniť príspevky zo štátneho rozpočtu, ktoré formou dotácie poskytuje Ministerstvo hospodárstva SR.
14.	Inovačné vouchery	Opatrenie je jednoduchým podporným finančným nástrojom zabezpečenia priameho prepojenia podnikateľov (najmä MSP) s univerzitami, vysokými školami a výskumno-vývojovými pracoviskami. Konkrétne sa jedná o „nepeňažné šeky“ poskytované priamo podnikateľskému subjektu na nákup určitého podielu služieb od oprávnenej výskumno-vývojovej organizácie, na základe „Schémy podpory <i>de minimis</i> - Inovačné vouchery“.
Podporné networkingové siete		
15.	Enterprise Europe Network	Enterprise Europe Network - iniciatíva Európskej komisie poskytujúca podnikateľom aktuálne informácie, poradenstvo a podporu v oblasti podnikania, inovácií a výskumu.
16.	Veda - Technika - informačný portál Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR pre popularizáciu vedy	Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie - portál Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktorý prevádzkuje Centrum vedecko-technických informácií SR a Národné centrum pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti
Návratné podporné programy inovácií, výskumu a vývoja		
17.	Rizikový kapitál	So štátnou pomocou (Fond fondov, s.r.o.) Bez štátnej pomoci (Arca Capital, GCP Gamma Capital Partners, Genesis Capital, s.r.o., Klub podnikateľských anjelov a iné)
18.	Bankové úvery	Štátne banky (Slovenská záručná a rozvojová banka, Exportno-importná banka-Eximbanka SR) Komerčné banky
Iné		
19.	Inovačný fond	Účelom fondu je podporovať trvalý rozvoj duchovných hodnôt v oblasti vedy, výskumu a vývoja a tým urýchliť inovačný rozvoj v SR. Osobitnú pozornosť fond venuje podpore rozvojových a koncepčných štúdií, stanovujúcich hlavné oblasti využitia výsledkov vedeckých, výskumných a

		vývojových riešení. Ďalej prispieva k prístupu k domácim a zahraničným vedeckým, technickým, ekonomickým a finančným informáciám, podporuje ochranu domáceho duševného vlastníctva a know-how slovenských subjektov a rozvoj podporných nástrojov technickej politiky.
20.	Mikropôžičkový program Národnej agentúry pre rozvoja malého a stredného podnikania	Dôležitým nástrojom riešenia otázky zamestnanosti v regiónoch Slovenska je rozvoj podnikateľských aktivít. Jednou z hlavných bariér vzniku a rozvoja malých podnikov je sťažený prístup malých podnikateľov k voľným zdrojom oproti možnostiam väčších podnikov. Predmetom Mikropôžičkového programu je sprístupnenie úverových zdrojov malým podnikateľom za výhodnejších podmienok. Cieľom programu je: umožniť rozvoj malých podnikov, zvýšiť mieru prežitia malých podnikov, prispieť k udržaniu zamestnanosti a tvorbe nových pracovných miest v jednotlivých regiónoch Slovenskej republiky.

Porovnanie regionálnych nástrojov v rámci SR vychádzalo z nášho poznania inovačného ekosystému na Slovensku, výsledkov dlhodobého hodnotenia európskych a svetových inštitúcií Slovenska v oblasti výskumu, vývoja, inovácií a z využitia informácií iných analytických materiálov. Výsledky a dopady o stave týchto oblastí na Slovensku nie sú veľmi pozitívne, avšak ukazujú, ktorým smerom je potrebné sa uberať, aby sa daný stav zlepšil. Naše hodnotenie regionálnych nástrojov sa zameralo na stav úrovne nástrojov aplikovaných na Slovensku z hľadiska niekoľkých faktorov. Pre detailné vyhodnotenie jednotlivých nástrojov najmä z hľadiska efektívnosti a produktivity realizácie v praxi je potrebné spracovať oveľa širšiu analytickú štúdiu. K štúdiu by bolo potrebné vytvoriť metodiku a výber hodnotiacich kritérií spolu s vytvorením širšieho tímu zainteresovaných strán. Náročnosť podobného diela by si vyžiadala oveľa väčšie časové, finančné a ľudské kapacity. Z tohto dôvodu pre potreby tejto analytickej štúdie sme spracovali porovnanie 12 kľúčových hodnotiacich faktorov regionálnych nástrojov v rámci SR. Vďaka tomuto hodnoteniu je možné získať určitý obraz o stave a vhodnosti implementovaných podporných nástrojov na Slovensku. Hodnotenie bolo rozdelené do troch kategórií: priemerná úroveň, dobrá úroveň a výborná úroveň (Tab.4).

Tab. 4: Hodnotenie regionálnych nástrojov v rámci SR

P.č.	Hodnotiaci faktor	Úroveň v rámci SR		
		Priemerná úroveň	Dobrá úroveň	Výborná úroveň
1.	Z hľadiska dosahu rôznych cieľových skupín			X
2.	Orientácia na rozvoj podnikateľských aktivít v zahraničí	X		
3.	Orientácia na rozvoj výskumno-vývojových a inovačných aktivít v rámci SR			X
4.	Z hľadiska zvyšovania povedomia o výskume, vývoji a inováciách v SR	X		
5.	Podpora inovačného ekosystému z hľadiska dlhodobého a systematického prístupu		X	
6.	Z hľadiska vzájomnej prepojenosti a nadväznosti podporných nástrojov	X		
7.	Orientácia nástrojov na prelomové svetové inovácie	X		
8.	Podpora tvorby sietí v rámci SR		X	
9.	Podpora konkurencieschopnosti firiem		X	
10.	Podpora budovania výskumno-vývojovej infraštruktúry		X	
11.	Z hľadiska podpory inovatívneho podnikania na Slovensku	X		
12.	Z hľadiska napájania sa na partnerské inštitúcie, potenciálnych zákazníkov a investorov v zahraničí	X		
		6	4	2

Hodnotenie podporných nástrojov v rámci SR dosiahlo tieto výsledky (hodnotených bolo 12 faktorov): priemerná úroveň 6 bodov, dobrá úroveň 4 body a výborná úroveň 2 body. Môžeme konštatovať, že úroveň regionálnych nástrojov na Slovensku je v stave, kedy si vyžaduje neustále inkrementálne zlepšovanie a v niektorých prípadoch aj úplne novú orientáciu. Dôležitým prvkom je v tomto prípade smerovať orientáciu podporných nástrojov na praktický výstup v podobe inovácií, ktoré sa predávajú na trhu. Ďalší prvok, ktorý je potrebné výrazne zlepšiť je tvorba nových nástrojov s orientáciou na zahraničie, keďže pri doterajších implementovaných nástrojoch tento prvok nebol veľmi zdôrazňovaný. S tým súvisí aj vytváranie prelomových svetových inovácií, čo na Slovensku absentuje. Iným slabým prvkom je podľa nás aj nedostatočné prepojenie nástrojov, ich nadväznosť a vzájomná spolupráca. Čo však možno vyzdvihnúť je snaha nástrojov zaangažovať širokú škálu cieľových skupín, prijímateľov podpory a tiež aj silnú orientáciu na rozvoj výskumno-vývojových a inovačných aktivít hlavne v akademickej sfére.

2. Regionálne nástroje pre využitie inovačného potenciálu – príklady zo zahraničia

Jednou z úloh pri zostavovaní tejto štúdie bolo zmapovanie a analýza využívaných nástrojov podpory inovačného potenciálu vo vybraných krajinách EÚ. Zo širokého množstva podporných nástrojov sme vybrali pre účely našej štúdie niekoľko zaujímavých a inšpiratívnych príkladov, ktoré môžu byť vhodné pre aplikáciu v našich slovenských podmienkach s drobnými úpravami a prispôbením pre naše pomery. Zámerom bolo predstaviť praktické a implementovateľné nástroje pre využitie inovačného potenciálu v SR.

Výber krajín pre porovnanie a získanie dobrej praxe bol realizovaný na základe dostupnosti materiálov, možných napojení na vybrané krajiny a ich inštitúcie a stupeň inovačnej vyspelosti krajiny. Naším cieľom bolo upriamiť pozornosť na vyspelé krajiny EÚ (Nemecko, Fínsko, Spojené kráľovstvo (UK), Írsko, Dánsko), zo susedných krajín sme sa venovali jednému mimoriadne výnimočnému príkladu implementácie nástroja podpory inovácií, ktorý bol aplikovaný v Českej republike. Pre komplexnejší pohľad na danú problematiku navrhovania, vývoja a implementácie regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu uvádzame aj dva príklady mimo EÚ (Čile a Kanada), ktoré môžu byť inšpiráciou a zaujímavým príkladom pre naše inovačné prostredie na Slovensku. Okrem týchto dvoch prípadov sa prierezovo v celom texte štúdie (už od úvodu) objavujú aj charakteristiky a nástroje implementované v regióne Silicon Valley v USA. Popis tohto regiónu síce nie je požadovaný v zadaní práce, avšak nakoľko ide o jedinečný a celosvetovo veľmi úspešný model vývoja inovačného ekosystému a jeho nástrojov, rozhodli sme sa do tejto štúdie zapracovať aj podstatné poznatky a informácie o tomto regióne.

Jedným zo spoločných menovateľov všetkých skúmaných krajín bola téma podpory inovatívnych start-up firiem, čo v podstate rezonuje aj v globálnom meradle ako jeden z top svetových trendov. Práve oblasť podpory start-up firiem (financovanie vývojových aktivít, mentoring, vytváranie start-up inkubátorov, pomoc pri komercializácii produktov, expanzia na globálne trhy atď.) v rôznych podobách je v súčasnosti kľúčovým nástrojom rozvoja inovatívneho podnikania v jednotlivých krajinách sveta. Značné množstvo inovatívnych start-up podnikov vzniká v najmä high-tech sektore, ktorý je reprezentovaný prevažne informačno-komunikačnými technológiami. Existuje množstvo príkladov ako navrhovať, modelovať, vyvíjať a riadiť podporné nástroje a vytvárať inovačný ekosystém krajiny. Práve tieto aktivity

napomáhajú k zvyšovaniu inovačnej úrovne krajín. Podľa hodnotenia EU¹⁸ inovačná výkonnosť Slovenska v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ je stále na nižšej úrovni než sa očakáva, a to aj napriek tomu, že na Slovensku bolo implementovaných viacero nástrojov podpory inovácií. Niektoré oblasti je potrebné výrazne zlepšiť a vytvoriť väčší priestor pre generovanie inovatívnych nápadov a ich podporu hlavne v počiatkovej fáze a podnietiť podnikateľské uvažovanie napr. aj na univerzitách. Rozvoj start-up nápadov a nových potenciálnych biznis modelov je v súčasnosti veľmi slabo podporené štátnymi podpornými nástrojmi. Ďalším slabým prvkom v podpore inovatívneho podnikania na Slovensku je nedostatočná pomoc pri internacionalizácii slovenských start-up firiem. Zlepšenie sa očakáva aj iných oblastiach ako napr. rozvoj prostredia pre prilákanie fondov rizikového kapitálu, rozvoj siete kontaktov na vplyvné miesta pri zámere podnikat' v zahraničí, vytvorenie procesu pritiahnutia atraktívnych zahraničných start-up firiem na Slovensko atď. Príklady, ktoré nám umožňujú učiť sa, ako tieto procesy nastaviť, môžeme vidieť aj v lokalitách EÚ ako napr. Berlín, Londýn, Paríž apod.

V tejto časti kapitoly sme vytvorili prehľad vybraných regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu, ktoré zaviedli nami vybrané krajiny EÚ. Vybrané nástroje určite nepokrývajú celú rozmanitú škálu podporných nástrojov, ale sú dobrou vzorkou a inšpiráciou pre aplikáciu na Slovensku, či už pre finalizáciu Akčného plánu implementácie RIS3 SR pre obdobie rokov 2014-2016 alebo Operačného programu Výskum a inovácie 2014-2020, prípadne pre iné dokumenty týkajúce sa navrhovania inovatívnych nástrojov. Pre implementáciu vybraných nástrojov z iných krajín je potrebné tieto prispôbiť na slovenské podmienky a detailne preštudovať ich koncepty a konzultovať s relevantnými zástupcami v danej krajine. Kľúčovú rolu však zohráva marketing inovácií v danej krajine ako dovnútra tak aj navonok a zvyšovanie povedomia o inovatívnom podnikaní. Slabý marketing krajiny považujeme za jednu z nevýhod celého systému propagácie a podpory slovenského výskumu, vývoja a inovácií.

Na nasledujúcich stranách sú charakteristiky vybraných inovačných nástrojov podpory inovácií v krajinách Nemecko, Fínsko, Spojené kráľovstvo, Írsko, ČR, Dánsko, Čile, Kanada.

Nemecko

Silný dôraz v nemeckom strategickom dokumente The German High-Tech Strategy 2020¹⁹ je kladený na transfer poznatkov a technológií z vedeckého prostredia do priemyslu. To sa odráža vo významnejšej orientácii všetkých procesov smerom ku komercializácii výsledkov výskumu, vývoja a inovačných aktivít. Tento dokument je v podstate kľúčovým materiálom v rozvoji vedy, výskumu a inovácií Nemecka. Stratégia definuje 5 hlavných oblastí, ktoré reprezentujú výzvy globálneho rozsahu: klíma/energia, zdravie/potraviny, mobilita, bezpečnosť a komunikácia.

V rámci podpory inovácií v Nemecku existuje viacero rôznych programov a podporných nástrojov. Niektoré z týchto nástrojov bližšie charakterizujeme v nasledujúcej tabuľke 5.

¹⁸ European Commission. Innovation Union..., ref. 5

¹⁹ Federal Ministry of Education and Research (BMBF). Ideas. Innovation. Prosperity. High-Tech Strategy 2020 for Germany. Dostupné na internete: http://www.bmbf.de/pub/hts_2020_en.pdf, cit. 18.11.2013

Tab.5: Vybrané inovatívne nástroje podpory inovácií v Nemecku

Názov programu	Charakteristika programu
„Entrepreneurial Regions“	Táto iniciatíva posilňuje dialóg s regiónmi pre prípravu regionálnych stratégií inteligentnej špecializácie cez „Regions of Knowledge“. Program sa zameriava na podporu vývoja medzinárodne konkurenčných kompetenčných centier excelentnosti v regiónoch východného Nemecka, ktoré sú zamerané na výskumné aktivity smerujúce k high-tech trhom a umožnia úspešný transfer výsledkov výskumu do priemyslu, aby podnietili procesné a produktové inovácie. Podpora je poskytnutá existujúcim excelentným výskumným oddeleniam na univerzitách vo východnom Nemecku a v iných verejných výskumných inštitúciách. 12 vybraných centier je podporených v rámci tvorby ich budúcich stratégií vrátane organizačných a finančných konceptov. V druhej fáze bude podporených 6 centier, ktoré tieto stratégie a koncepcie aj reálne implementujú. Hlavnou myšlienkou programu je posilniť znalostnú bázu hospodárstva východného Nemecka. Hoci aktivity sú prevažne zamerané na základný výskum, potenciál ekonomickej relevantnosti (inovačná konkurenčnosť) musí byť preukázateľný.
„InnoProfile“	Program sa zameriava na spoluprácu medzi mladými vedcami regiónu a regionálnym súkromným sektorom. Podporené je vytváranie spolupráce na vývoji spoločných technológií medzi skupinou vedcov z verejnej výskumnej inštitúcie a lokálnymi firmami. Tieto aliancie vytvárajú potenciál pre tvorbu konkurenčného profilu daného regiónu.
<p>Všetky programy inovačnej politiky a tiež aj programu „Entrepreneurial Regions“ reprezentujú základné princípy inovačnej politiky: laterálne myslenie, spolupráca, strategické plánovanie a podnikateľské aktivity. V programe „Entrepreneurial Regions“ je táto filozofia úzko prepojená s podnikateľským prístupom a je založená na štyroch sprievodných faktoroch:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Len to najlepšie z regiónov – inovácie založené na silných stránkach regiónu. ✓ Inovačné aktivity v kreatívnom a strategickom duchu – vytváranie voľných regionálnych aliancií ✓ Inovácie s trhovou orientáciou – dlhodobé strategické koncepty a marketingové stratégie ✓ Regióny s jasnou profiláciou založenou na výnimočných technologických platformách. 	
Program „Innovation Alliances“	Inovačné aliancie sú novým strategickým nástrojom verejnej podpory priemyselných inovácií, ktoré poskytujú financovanie pre strategickú spoluprácu medzi priemyselným a verejným výskumom v kľúčových technologických oblastiach, ktoré si vyžadujú veľké množstvo zdrojov a dlhodobý časový horizont spolupráce, ale zároveň sú aj príslubom významného inovačného a hospodárskeho dopadu. Nemecká vláda poskytuje finančné prostriedky na výskumno-vývojové projekty a iné inovačné aktivity týkajúce sa špecifickejšie a dlhodobejšie spolupráce. Verejné fondy sú doplnené súkromnými finančnými zdrojmi z priemyslu, typicky v pomere 1:5 (verejné:súkromné). Každá inovačná aliancia je postavená na iniciatíve priemyslu, je organizovaná ako dlhodobý kooperačný výskumný projekt a zahŕňa niekoľko priemyselných partnerov ako aj verejné výskumné organizácie. Inovačné aliancie sú zamerané na vývoj nových prelomových technológií (tzv. new path-breaking technologies) v špecifických sektoroch a prierezových oblastiach. Projekty sú podávané pod hlavičkou konzorcií verejných a súkromných partnerov a sú vybrané na základe hodnotenia kvality nových technológií, ktoré sa budú v projekte vyvíjať. Musí to byť skutočne prelomová technológia s globálnym dopadom, ktorý posilní konkurenčnú schopnosť Nemecka. Hodnoteným ukazovateľom je aj vysoká úroveň angažovanosti priemyselných partnerov, kvôli pokrytiu väčšiny finančných prostriedkov na realizáciu výskumno-vývojových projektov.
„German HighTech Champions Award“	Fraunhofer inštitút (najväčšia výskumná organizácia v Európe zameraná na aplikovaný výskum) usporiadala súťaž v oblasti solárnych technológií. Zámerom je výmena informácií medzi vedcami a priemyslom ako aj identifikácia potrieb výskumu a vývoja. Podmienkou je striktná orientácia na aplikačnú oblasť než na akademické nápady.
„Innovative ICT start-up competition“	Podpora inovatívnych start-up firiem vo forme súťaže. Uchádzači o cenu zašlú sumarizáciu jedného nápadu na max. 10-15 strán. V ďalšom kroku tento nápad bude prezentovaný v časovom intervale 60 sekúnd. V súťaži je 6 hlavných cien v hodnote 30.000 Eur a potom ďalších 15 cien je v hodnote 6.000 Eur. Víťazi

	získajú tréningové a koučingové programy vrátane ich ďalších potrieb.
Verejné obstarávanie (nakupovanie)	Inovatívne verejné obstarávanie je jedným z inovatívnych nástrojov aplikovaných vo verejnej správe, kde kľúčovým faktorom nakupovania sa stáva inovatívnosť nakupovanej technológie.
„High-Tech Start-up Fund“	Ide o fond rizikového kapitálu pre podporu technologicky orientovaných start-up firiem. Hlavnou cieľovou skupinou sú spin-offy verejných výskumných inštitúcií a univerzít ako aj korporátne spin-offy. Nejde len o finančnú podporu, ale aj o podporu pri dozorovaní a manažovaní takýchto začínajúcich firiem.
Program „EXIST – Start-ups from Science“	EXIST je podporný program zameraný na zlepšovanie podnikateľského prostredia na univerzitách a výskumných inštitúciách a na rast počtu technologicky a znalostne založených firiem. Cieľom je etablovať udržateľnú „podnikateľskú kultúru“ na univerzitách a výskumných inštitúciách, podporiť konzistentné transfery vedeckých poznatkov do komerčných výstupov, promovovať enormný potenciál biznis nápadov a podnikateľských osobností na univerzitách a výskumných inštitúciách so zámerom zvýšiť počet a šance úspechu inovatívnych start-upov. Program je rozdelený do troch subprogramov: „Podnikateľská kultúra“, „Biznis start-up granty“, „Transfer výskumu“.
„German Silicon Valley Accelerator“	Ide o akceleračný program ²⁰ pre podporu start-up firiem. Nemecký akceleračný program sídli v Mníchove a v Silicon Valley a jeho cieľom je pomôcť start-up firmám dostať sa na globálne trhy hlavne do Silicon Valley. Akceleračný program má svoj vlastný mentoringový program a skúsených mentorov. Do akceleračného programu sa dostanú iba najlepšie start-up firmy. Prihlasovať sa môžu počas roka na základe zverejnených výziev. Iniciatíva je podporovaná nemeckým Ministerstvom hospodárstva a technológií a ďalšími partnermi. http://germanaccelerator.com

Zdroj: Török Réka. Innovation Landscapes. A study on innovation approaches in three selected EU member States. European Commission. EUR 25157. 2012.

Nemecko ponúka širokú škálu nástrojov pre podporu inovácií vo svojej krajine, či už na celoštátnej alebo regionálnej úrovni. K tomu je potrebné prirátať aj koordinačné mechanizmy, skupiny stakeholderov a rady expertov. Programy a merateľné ukazovatele sú priebežne obnovované podľa najnovších výziev a príležitostí. Strategický dokument „High-Tech Strategy 2020“ je považovaný za adekvátny merateľný ukazovateľ nemeckej inovačnej politiky. Vedie to k zvýšeniu financovania výskumu a vývoja a vytvára národné výskumné a inovačné politiky pre vyššiu efektívnosť. Regionálne inovačné politiky sú reprezentované dvoma hlavnými programami a to: „Top Cluster Programme“ a „Entrepreneurial Regions“. Sú to dôležité nástroje moderne vyvinuté špeciálne pre východné Nemecko na zvýšenie hospodárskeho rozvoja. Vo vytvorených politikách a programoch je vidieť silné prepojenie vedy a priemyslu. Novým inovatívnym nástrojom podpory inovácií je program s názvom „Innovation Alliances“, ktorý podporuje strategickú spoluprácu medzi priemyslom a verejnými výskumnými inštitúciami v kľúčových technologických oblastiach. Slovensko sa môže práve týmto nástrojom inšpirovať a posilniť tak spoluprácu medzi priemyslom a výskumnými inštitúciami nielen v oblasti krátkodobých projektov, ale práve vo vytváraní dlhodobých vzťahov a strategickú spoluprácu pre vývoj prelomových technologických inovácií. Práve to považujeme za jeden z kľúčových faktorov najmä z hľadiska fungovania univerzít, ktoré by si mali vytvoriť dlhodobé a hlavne strategické zázemie s vybranými globálnymi firmami. Ďalšou kľúčovou oblasťou, ktorá je doposiaľ slabo rozvinutá na univerzitách je výchova mladých inovatívnych podnikateľov a s tým sú spojené požiadavky na vytvorenie pružných študijných programov v oblasti inovatívneho podnikania, lean start-up metód, oblastí pre manažovanie inovácií, rozvoja biznisu v zahraničí atď.

²⁰ <http://germanaccelerator.com>, cit. 16.11.2013

Fínsko

Podľa prieskumov EÚ²¹ Fínsko patrí do svetovej špičky v inovačnej výkonnosti, vzdelávania a podpory výskumu a vývoja. Fínsko je na 4. mieste v komplexnom hodnotení sumárneho inovačného indexu a je umiestnené v tabuľke za krajinami Švédsko (1.), Nemecko (2.) a Dánsko (3). Podiel výdavkov na výskum a vývoj z HDP tvorí 3,5%. Fínsko je považované aj na Slovensku za jeden z dobrých príkladov hodných nasledovania, hľadania inšpirácie a nových inovatívnych nástrojov podpory výskumu, vývoja a inovácií na Slovensku. Fínsko kladie značný dôraz nielen na podporu samotného výskumu a vývoja nových technológií, ale aj na výskum budúcich výhľadov, trendov, príležitostí a výziev. Fínsko má zriadenú tzv. „National Foresight Network“²², ktorá sa snaží definovať strategické smerovanie, štrukturálny rámec a ciele výskumných, technologických a inovačných politík. Cieľom je zvýšiť povedomie o fínskych nových výzvach a príležitostiach, ktoré môžu byť ďalej diskutované, študované a brané do úvahy pri tvorbe kľúčových rozhodnutí. „National Foresight Network“ má dve primárne operačné modely:

- ✓ Tematické skupiny, ktoré spájajú expertov pre rozpoznanie hlavných prúdov zmien s ohľadom na budúcnosť Fínska
- ✓ Webstránka www.foresight.fi zbiera výhľadové informácie z Fínska a zo zahraničia.

Inou iniciatívou v oblasti budúcnosti Fínska bol projekt s názvom FinnSight 2015. Projekt bol spoločným úsilím Fínskej akadémie vied a organizáciou Tekes (Fínska agentúra pre technológie a inovácie). Projekt prehodnocoval faktory zmien, ktoré mali dopad na fínske podnikateľské prostredie a priemysel a na fínsku spoločnosť, identifikoval budúce výzvy v inovačných a výskumných aktivitách, analyzoval rôzne oblasti pre podporu rozvoja spoločnosti, konkurencieschopnosti podnikania a priemyslu. Jadro projektu bolo zložené z 10 panelov pozostávajúcich z 12 expertov. Ďalším podporným dokumentom s názvom Cleantech Finland²³ zaoberajúcim sa výhľadmi do budúcnosti krajiny je dokument organizácie SITRA (Fínsky inovačný fond). Jedným z takých výhľadov, ktorý Fínsko považuje za budúcu alebo rýchlo objavujúcu sa inovačnú vlnu, éru je oblasť čistých technológií „Cleantech“. Fínsko sa pozerá ďalej za horizont a objavuje túto oblasť ako ďalšiu silne inovačnú po súčasnom „boome“ informačno-komunikačných technológií, ktorý je viditeľný na celom svete²⁴. Práve čisté technológie budú podľa vyššie uvedeného dokumentu zohrávať významnú rolu v inováciách, a preto Fínsko pripravilo vlastný národný akčný plán pre rozvoj environmentálneho podnikania. Čisté technológie zahŕňajú produkty, služby, procesy a systémy, ktorých výsledkom je nižší negatívny dopad na prostredie než ich alternatívy. Čisté technológie prinášajú pridanú hodnotu zákazníkom práve redukciou priamych alebo nepriamych negatívnych dopadov.²⁵ Na obrázku 1 vidíme znázornenie inovačných vín vo svete v ponímaní Fínska.

²¹ European Commission. Innovation Union..., ref. 5

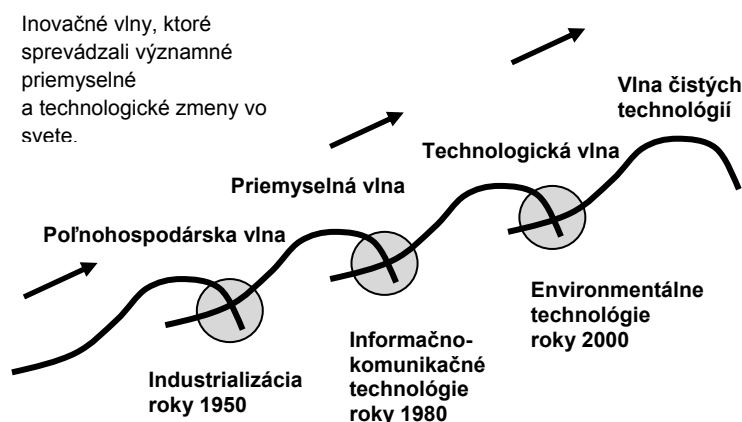
²² <http://www.foresight.fi/info-in-english/>, cit. 18.11.2013

²³ SITRA. *Cleantech Finland – improving the environment through business. Finland's national action plan to develop environmental business*. 2007, Dostupné na internete: <http://solved.fi/sites/default/files/Cleantech%20Finland%20-%20Improving%20the%20environment%20through%20business.pdf>, cit. 10.10.2013

²⁴ MIZERA, Radoslav. Prezentácia z podujatia Inšpiráciami k inováciám (Inovačný diskusný stôl) konaný dňa 24.10.2013

²⁵ SITRA, ref.19, s. 9

Obr. 1: Inovačné vlny z pohľadu Fínska (Zdroj: SITRA. Cleantech Finland, 2007)

Medzi kľúčové organizácie vo Fínsku z hľadiska podpory výskumu, vývoja a inovácií patria²⁶:

- ✓ **Fínska akadémia** (Academy of Finland) – hlavnou misiou je financovanie vysoko kvalitného vedeckého výskumu, konať ako vedecký expert a posilňovať pozíciu vedy a výskumu vo fínskej spoločnosti. (www.aka.fi)
- ✓ **Finnvera** – je špecializovaná finančná spoločnosť vlastnená štátom, ktorá poskytuje pôžičky, garancie, investície rizikového kapitálu apod. (www.finnvera.fi)
- ✓ **Ministerstvo práce a hospodárstva** – je zodpovedné za rozvoj podnikania a inovácií, zabezpečenie dobre fungujúceho pracovného trhu a propagáciu regionálneho rozvoja. (www.tem.fi)
- ✓ **Sitra** – nezávislá verejná inštitúcia, ktorá patrí pod fínsky parlament a je určená na propagáciu stabilného a vyrovnaného rozvoja Fínska, rast a medzinárodnú konkurencieschopnosť fínskeho hospodárstva a spoluprácu. (www.sitra.fi)
- ✓ **Strategické centrá pre vedu, technológie a inovácie** – sú centrá, ktoré konajú ako verejno-súkromné partnerstvá. Cieľom je vyvinúť svetovú expertnú triedu v strategických oblastiach a generovať kritickú masu. Šesť centier je v súčasnosti funkčných v týchto oblastiach: energia a prostredie (CLEEN, Ltd.), biohospodárstvo (Finish Bioeconomy Cluster FIBIC Oy), kovové výrobky a strojárstvo (FIMECC Ltd.), vybudované environmentálne inovácie (RYM Ltd.), zdravie a pohoda (SaWeLtd.), informačný a komunikačný priemysel a služby (TIVIT Ltd.)
- ✓ **Tekes**, fínska agentúra pre technológie a inovácie – fínska hlavná verejná expertná organizácia pre financovanie výskumu, vývoja a inovácií. Pracuje spolu s podnikateľskou sférou a výskumníkmi. Tekes identifikuje strategicky dôležité oblasti výskumu a vývoja a navrhuje programy pre podporu nových podnikateľských špecializácií a medzinárodných kooperačných príležitostí. Financuje okolo 1500 podnikateľských výskumno-vývojových projektov ročne a tiež okolo 600 verejných výskumných projektov na univerzitách, výskumných inštitúciách apod. (www.tekes.fi)
- ✓ **VTT Technology Research Centre of Finland** – je najväčšia multidisciplinárna výskumná organizácia v severnej Európe. Jej výskum a vývoj, testovanie, schvaľovanie výrobkov, certifikácia a ďalšie služby pomáhajú zákazníkom vytvoriť

²⁶ HERRING, Peter. A great place to innovate in – and to invest in. In *HighTech Finland. A world of ideas and innovations...*, 2013, s. 6-8. Dostupné na internete: <http://www.hightechfinland.com/>, cit. 10.10.2013

nové produkty, výrobné metódy a služby a generovať nové oblasti podnikania.
(www.vtt.fi)

Fínsko má spracovaných viacero strategických dokumentov, ktoré hovoria o podpore výskumu, vývoja a inovácií. Jedným z nich je dokument nazvaný „Internationalisation of Finnish Education, Research and Innovation 2010-2015“²⁷. Dôvodom pre spracovanie tohto materiálu bol fakt, že fínsky inovačný systém bol menej orientovaný medzinárodne než sa často myslelo. Ako výsledok tejto stratégie bolo založenie Fínskych inovačných centier v zahraničí (FinNode), čo je považované za nový druh modelu vytvárania partnerstiev v oblasti výskumu, vývoja, inovácií, podnikania, marketingu apod. FinNode je globálna sieť fínskych inovačných organizácií pôsobiacich vo vybraných krajinách sveta. Pobočky FinNode sú zriadené v USA, Číne, Rusku, Japonsku a Indii. Ďalší vládny dokument, ktorý zdôrazňuje inovácie je „The Finland’s National Innovation Strategy“²⁸, ktorý zdôrazňuje tzv. „user-driven innovation“ (užívateľmi riadené inovácie), t.j. inovácie, ktoré vychádzajú najmä z potrieb užívateľov, potrieb zákazníkov apod. a druhý typ inovácií „demand-driven innovation“ sú inovácie, ktoré si vyžiada situácia pre jej riešenie ako napr. environmentálne otázky, sociálne problémy, klimatické zmeny, starnutie populácie, verejné služby apod. V tabuľke 6 je prehľad vybraných podporných programov, ktoré sú aplikované vo Fínsku.

Tab. 6: Vybrané inovatívne nástroje podpory inovácií vo Fínsku

Názov programu	Charakteristika programu
„FinNode“	Vytvorenie Fínskych inovačných centier v zahraničí, v krajinách USA (Silicon Valley), Rusko, Čína, Japonsko. Cieľom týchto centier je propagovať fínske firmy, lákať zahraničných investorov do Fínska, posilňovať znalostné toky smerom dovnútra a do zahraničia, pomáhať fínskym firmám presadiť sa na zahraničných trhoch, zviditeľniť fínske inovácie, prezentovať Fínsko ako atraktívnu destináciu pre výskum a vývoj, pomôcť podporiť spoluprácu a mobilitu medzi výskumníkmi a univerzitami a pod. Inovačné centrá boli zriadené v rámci spolupráce viacerých verejných subjektov a to: Tekes, Finpro, VTT, Sitra, Academy of Finland.
„InnoFinland“	Účelom tohto programu je propagovať kreativitu, skúsenosti, podnikateľského ducha a spoluprácu vo Fínsku praktickým a kreatívnym spôsobom s cieľom zlepšenia života Fínov. Celý projekt zastrešuje prezident republiky, čím sa zvyšuje inovačné povedomie v krajine a dôležitosť. Jednou z aktivít tohto projektu je podujatie s názvom „Innoschool Innovation Event“ pre malých školákov. Inovačná súťaž je každoročne postavená na vybranej špecifickej téme. Program je spolufinancovaný súkromným sektorom, nadáciami a charitatívnymi organizáciami.
Verejné obstarávanie	Fínsko patrí medzi krajiny známe svojou rolou verejného sektora v oblasti vývoja, aplikovania a zavádzania inovácií. Dokument „Demand and User-Driven Innovation Policy“ ²⁹ publikovaný v roku 2010 obsahuje akčný plán pre propagáciu inovácií vo verejnom obstarávaní. Akčný plán zahŕňa niekoľko ukazovateľov pre zvýšenie inovácií vo verejnom sektore cez verejné obstarávanie. Cieľom je zlepšiť podmienky pre nakupovanie inovácií. Dôležité je preto vytvoriť vhodný dialóg medzi kupujúcimi a dodávateľmi pre lepšie pochopenie požiadaviek a hľadanie alternatívnych riešení. Jedným z cieľov finančného nástroja na podporu verejného obstarávania je propagovať objavujúce sa inovácie a jedným z kritérií je napríklad, že nakupované riešenia

²⁷ The Ministry of Education and Culture. Internationalisation of Finnish Education, Research and Innovation. Dostupné na internete: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tutkimus-ja_innovaationeuuostonerillisraportit/liitteet/KVstrategia_Eng.pdf, cit. 18.11.2013

²⁸ Proposal for Finland’s National Innovation Strategy. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/finland_national_innovation_strategy.pdf, cit. 18.11.2013

²⁹ The Ministry of Employment and Economy. Demand and User-driven innovation Policy. Framework (Part I) and Action Plan (Part II). Dostupné na internete: http://www.tem.fi/files/27547/Framework_and_Action_Plan.pdf, cit. 18.11.2013

	nesmú existovať na trhu alebo ich výsledkom je nový spôsob realizácie daného problému alebo potreby.
„The VIGO Program“	Vigo je podnikateľský akceleračný program pre mladé inovatívne firmy s globálnym potenciálom a túžbou rásť. Vigo program prepája inovatívne podnikateľské nápady, medzinárodne skúsených biznis profesionálov a verejné a súkromné fondy. Cieľom je dať podporu kvalitným start-up firmám, pomôcť pri hľadaní financovania a rizikového kapitálu, zlepšiť trh rizikového kapitálu vo Fínsku a pritiahnúť zástupcov rizikového kapitálu do Fínska. http://www.vigo.fi/frontpage
„The Foundation for Finnish Investments (FFI)“	Nadácia pre fínske vynálezy slúži ako „one-stop-shop“ v oblasti ochrany duševného vlastníctva a ponúka širokú škálu služieb v danej oblasti: evaluácia vynálezu, usmernenia, pomoc pri patentovej ochrane vynálezu, workshopy pre tvorbu prototypov, právne záležitosti alebo pomoc s marketingom. Nadácia podporuje vynálezcov aj finančnými prostriedkami v podobe grantov, pričom maximálne množstvo prostriedkov na jeden vynález sa pohybuje v rozmedzí od 2.000,- Eur až po 200.000,- Eur, závisí to od veľkosti projektu.
„Fudan iLab Program“	Fínske firmy si môžu v rámci Fudan iLab programu vyskúšať biznis na čínskom trhu s organizáciou Tekes a MBA študentmi z Fudan School of Management, ktorá je jednou z najstarších a najprestížnejších čínskych univerzít. Program poskytuje príležitosti pre fínske firmy získať praktické marketingové skúsenosti, rozvinúť biznis stratégie a riešiť reálne biznis výzvy. Firmy cez tento program získajú dotáciu na výskumno-vývojové a inovačné projekty. Program je zameraný hlavne na mladé inovatívne firmy.
„Funding for purchase of innovation services“	Spoločnosť Tekes poskytuje finančné prostriedky na poradenské služby a služby pre podporu inovácií pre malé a stredné podniky. Malé a stredné podniky môžu požiadať o grant, ktorý bude slúžiť na nákup inovačných služieb. Cieľom je podporiť firmy k vývoju ich podnikateľských aktivít vo väčšej miere a využiť externé služby pre firemné inovačné aktivity. Inovačné služby, ktoré je možné nakúpiť sa týkajú najmä komercializácie nových produktov, tvorby inovačných metód, štúdií a výskumu trhu, ochrany duševného vlastníctva, prenosu poznatkov a technológií, tréningových aktivít apod.

Fínsko patrí medzi najinovatívnejšie krajiny sveta. Snaha o rast v oblasti inovácií, inovačného podnikania je viditeľná aj cez množstvo podporných programov a vyčlenených finančných prostriedkov. Celá fínska schéma podpory inovácií je založená na presune od politik zameraných na technológie k inováciám založených na kompetenciách a skúsenostiach s cieľom zvýšiť otvorenosť ekonomiky a zlepšenia kvality života spoločnosti. Silná orientácia sa logicky orientuje na vzdelávanie (a tvorbu znalostí) a kooperáciu naprieč celým systémom fungovania fínskeho hospodárstva.

Spojené kráľovstvo

Ďalšou silne inovatívnou krajinou podľa publikácie Innovation Union Scoreboard 2013³⁰ je Spojené Kráľovstvo alebo Veľká Británia, ktorá sa umiestnila v rebríčku hodnotenia inovačnej výkonnosti na 8.mieste v rámci krajín EÚ. Britský národný inovačný systém má mnoho podobností s politikami identifikovanými na úrovni EÚ. Tieto ukazovatele sú viditeľné najmä v strategickom dokumente nazvanom „Concept to Commercialisation“³¹, ktorý pripravila technologická rada (Technology Strategy Board). V dokumente je identifikovaných viacero podporných ukazovateľov ako napr.: inovácie cez verejné obstarávanie, start-up podpora pre malé a stredné podniky, daňové úľavy a výmena znalostí atď. Všetky tieto nástroje sú

³⁰ European Commission. Innovation Union..., ref. 5

³¹ Technology Strategy Board. Concept to Commercialisation. Dostupné na internete:

<https://www.innovateuk.org/documents/1524978/2138994/Concept+to+Commercialisation+-+A+Strategy+for+Business+Innovation+2011-2015/f9deb80-dd43-4284-be56-a11a3dda25a8>, cit. 18.11.2013

v súlade s politikami vytvorenými na EÚ úrovni, s cieľom vytvoriť most medzi produktom a jeho komercializáciou.

Jednou z hlavných organizácií podporujúcich inovácie a podnikanie je technologická rada „Technology Strategy Board“³². Táto rada ponúka viacero programov pomoci pre rozvoj inovácií a podporu podnikania³³. Príklady vybraných podporných programov sme zaznamenali v tabuľke 7.

Tab.7: Prehľad vybraných podporných programov v Spojenom kráľovstve

Názov programu	Charakteristika programu
„Catalysts“	Catalyst je určitá forma financovania výskumu a vývoja zameraná na špecifické prioritné oblasti s cieľom priniesť výskum, čo najviac ku komerčnému využitiu.
„Catapult Centres“	Vytváranie siete centier svetovej triedy v 7 špecifických oblastiach pre rýchly budúci hospodársky rast ³⁴ . Catapult je fyzické centrum, kde najlepší podnikatelia, vedci a inžinieri spolupracujú na najnovšom výskume a vývoji a transformujú vysoko potenciálne nápady do výrobkov a služieb. Catapult sieť vytvorená organizáciou The Technology Strategy Board je jednou z ciest podpory inovácií cez UK biznis prostredie. Centrá sú integrované s inými podpornými programami, každé centrum je zamerané na oblasť, ktorá bola identifikovaná ako strategická pre UK a v ktorej je najväčší potenciál.
„Collaborative R&D“	Spoločný výskum a vývoj podporuje podnikateľov a výskumníkov pracovať na inovačných projektoch v strategicky dôležitých oblastiach vedy, inžinieringu a technológiách, z ktorých sa môžu objaviť produkty, procesy a služby, ktoré významne prispejú k hospodárskemu rastu.
„Demonstrators“	Program Demonstrators: <ul style="list-style-type: none"> ✓ umožňuje veľkoprošné testovanie nových výrobkov a služieb v reálnych podmienkach, ✓ spája partnerov pre overenie nápadov a prekonanie bariér, ✓ pomáha posunúť nové produkty bližšie k širšej aplikácii.
„Feasibility Studies“	Program Feasibility studies je grantová schéma pre samostatnú firmu alebo spoločný výskum a vývoj, ktorá dáva príležitosť otestovať biznis nápady a ich realizovateľnosť a možnosti potenciálneho vstupu na trh. Tieto štúdie sú cestou pre firmy pre realizáciu prieskumných štúdií, ktoré môžu viesť k vývoju nových výrobkov, procesov, modelov, skúseností a služieb. Štúdie môžu zahrnúť napr. overenie technickej realizovateľnosti nového nápadu. Taktiež sa usporadúvajú Spoločné národné podujatia, ktoré umožňujú firmám, ktoré boli úspešné pri získavaní grantu, predstaviť výsledky ich projektu a s možnosťou získania nových partnerov pre spoluprácu s novými možnosťami financovania projektov.
„IC Tomorrow“	IC Tomorrow je program so zameraním na podporu inovácií a hospodárskeho rastu v digitálnom priemysle, zničením bariér a otvorením dverí do sveta podnikania pre novú generáciu podnikateľov. IC Tomorrow ponúka širokú škálu súťaží naprieč celým digitálnym a kreatívnym sektorom. Tieto súťaže sa realizujú v spolupráci s líderskými partnermi, ktorí vedia zadefinovať top výzvy, ktoré podporia rozvoj inovácií v nových digitálnych aplikáciách alebo službách.
„Innovate UK“	Každoročne sa organizuje veľká networkingová, multisektorová, líderská konferencia s názvom „Innovate UK“ pre podnikateľov. Konferencia umožňuje stretnutia podnikateľov s inými, vládnyimi a akademickými zástupcami pre podporu inovácií, čím sa vytvára príležitosť pre rast v budúcnosti.
„Innovation Vouchers“	Program Innovation Vouchers ³⁵ je vytvorený pre podporu podnikov z hľadiska rozšírenia svojho horizontu zamerania a kontaktnej siete a to z dôvodu získania nových poznatkov, ktoré im môžu pomôcť v raste a vývoji firmy. Start-upy a malé

³² www.innovateuk.org, cit. 16.10.2013

³³ TÖRÖK, Réka. Innovation Landscapes. A study on innovation approaches in three selected EU member States. European Commission. EUR 25157. 2012. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/innovation-landscapes_en.pdf, cit. 10.10.2013

³⁴ <https://catapult.innovateuk.org>, cit. 16.11.2013

³⁵ <https://vouchers.innovateuk.org/>, cit. 16.11.2013

Pokračovanie Tab.7

	<p>a stredné podniky z UK môžu požiadať o grant s možnosťou získania 5.000,-£. Grant je dostupný pre biznis subjekty, ktoré spolupracujú s dodávateľmi po prvý krát. Tento grant je využívaný aj na pre prenos poznatkov a technológií od dodávateľov smerom k podnikateľom. Inovačný šek má tri kritériá:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nápad, s ktorým chce žiadateľ pomôcť by mal byť výzvou pre biznis, ktorý si bude vyžadovať pomoc špecialistov, ✓ malo by to byť prvý krát, čo žiadateľ spolupracuje s dodávateľom poznatkov, ✓ nápad by mal byť aplikovateľný na jeden z troch prioritných sektorov.
„International Programmes“	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Projekty napomáhajú napojiť sa na top inštitúcie výskumu a vývoja v EÚ. ✓ Program pomáha firmám vytvoriť medzinárodné podnikateľské príležitosti. ✓ Program pomáha podnikom stať sa globálnym nielen lokálnym.
„Knowledge Transfer Partnership“	<p>Program Knowledge Transfer Partnerships (KTP) napomáha podnikateľom zlepšiť svoju konkurencieschopnosť, produktivitu a výkonnosť prostredníctvom prístupu k poznatkom a technológiám, ktoré sú dostupné v rámci celosvetovej poznatkovej bázy (univerzity, výskumné organizácie atď.), prostredníctvom rozvoja spoločných partnerstiev, ktoré podporujú a môžu transformovať zúčastnené organizácie.</p>
„LaunchPads“	<p>Program LaunchPads poskytuje financovanie pre podnikateľské inovácie, ktoré sú zamerané na podporu rozvoja a posilnenia klastrov malých a stredných high-tech firiem v špecifických tematických oblastiach a geografických lokalitách. Financovanie sa poskytuje formou súťaží pre výskumno-vývojové projekty a je to zároveň aj akýmsi katalyzátorom, ktorý pomáha firmám rozvíjať svoje podnikateľské skúsenosti a zvyšovať investície.</p>
„Small Business Research Initiative (SBRI)“	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Program využíva silu verejného obstarávania na riadenie inovácií. ✓ Pomáha zahrnúť súkromné firmy s verejným sektorom pre riešenie problémov. ✓ 100% financovanie je poskytnuté formou kontraktov nie grantov.
„Smart“	<p>Program „Smart“ ponúka spolufinancovanie v oblasti vedy, inžinieringu a technologických výskumno-vývojových projektoch mladým ešte nezaloženým start-upom (skôr by sme to mohli nazvať start-up projekt), start-upom, mikropodnikom a vysoko potenciálnym malým a stredným podnikom. Program pomáha firmám dostať sa na potenciálne trhy, overiť si svoje koncepty a vyvinúť prototypy. Program znížením finančného rizika, podporuje malé a stredné podniky v investíciách, zvyšuje inovačnú schopnosť, akceleruje komercializáciu nových produktov a služieb a prispieva k hospodárskemu rastu. Program „Smart“ je vždy otvorený a nie je limitovaný na určité oblasti alebo sektory, ponúka financovanie samostatným podnikom založeným v UK, malým a stredným podnikom, ponúka možnosť byť zahrnutý do výskumno-vývojových projektov, od ktorých sa očakávajú ako výsledky úspešné nové produkty, procesy alebo služby.</p>
„_connect“	<p>„_connect“ je online podnikateľský networkingový a „open“ inovačný portál, ktorý spája 15 špecializovaných sietí transferu poznatkov a dáva príležitosti pre spoluprácu a inovácie.</p>
„Knowledge Transfer Network“	<p>Transfer poznatkov je kľúčový pre rozvoj podnikateľského prostredia pre úspešné konkurovanie a udržanie sa v predných líniiach, v technológiách a inováciách. „Knowledge Transfer Networks (KTNs)“ sú jedným z nástrojov pre uľahčovanie hľadania prepojení, spolupráce a príležitostí pre UK inovačné komunity v kľúčových výskumných a technologických oblastiach. Táto sieť ako jediná národná sieť v špecifickej oblasti technológií alebo biznis aplikácii spája ľudí pre inovácie medzi podnikmi akejkoľvek veľkosti, cez výskumné organizácie, univerzity, technologické organizácie až po vládu, financie a politiky. Existuje 15 takýchto sietí a všetky spolupracujú na vytvorení tzv. „siete sietí“.</p>
„Missions“	<p>Organizácia „The Technology Strategy Board“ podporuje špeciálne podujatia známe ako podnikateľské misie, ktoré prebiehajú v spolupráci s organizáciou UKTI (UKTI je obdoba slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu SARIO). Na tieto podujatia sa vyberajú inovatívne a veľmi mladé firmy (early-stage firmy alebo start-upy) v prioritných oblastiach ako napr. digitalizácia, zdravotníctvo alebo čisté technológie. Organizácia podujatia je zameraná na pracovné cesty do krajín so silným inovačným a podnikateľským zázemím ako</p>

Pokračovanie Tab.7

	napr. USA, s cieľom tvorby nových kontaktov a účasti na stretnutiach s investormi, dodávateľmi a zákazníkmi. Firmy sú vyberané cez výberový proces. Firmy musia byť pripravené robiť biznis v zámorí. Vhodnosť uchádzačov závisí od typu a špecifikácie podnikateľskej misie.
„Make your mark“	<p>„Make your mark“ bola celonárodná kampaň, ktorá bola predstavená v roku 2004. Hlavným zmyslom tejto kampane bolo riadiť hospodársku prosperitu a sociálnu kohéziu zlepšovaním podnikateľskej kultúry a podnikateľského správania sa v Spojenom kráľovstve. Cieľom bolo vytvoriť podnikateľskú kultúru v Spojenom kráľovstve prostredníctvom inšpirácie, podpory mladých jednotlivcov, aby boli viac inovatívni a podnikateľsky orientovaní. Priority tejto kampane boli:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ podpora tvorby priaznivej inovačnej klímy, ✓ podpora inovačného manažmentu a poradenských služieb, podpora inovatívnych startupov, ✓ inovačné ceny vrátane ceny za dizajn, ✓ propagácia podnikania a startupov vrátane inkubátorov, ✓ vývoj a prototypovanie, ✓ rozširovanie informácií o moderných technológiách v podnikoch zlepšovanie právneho a regulačného prostredia apod.

Írsko

Ďalším zaujímavým príkladom inovačnej krajiny je Írsko. Írsko ponúka viaceré možnosti rozvoja vlastného podnikania a rozvoja inovačných aktivít v podnikoch. Zameriava sa najmä na podporu inovatívne a technologicky orientovaných start-up firiem. Kľúčové organizácie, ktoré ponúkajú rôzne podporné programy sú: InterTrade Ireland (www.intertradeireland.com) a Enterprise Ireland <http://www.enterprise-ireland.com/en/>. Organizácia InterTrade Ireland je zodpovedná za koordináciu spolupráce medzi Severným Írskom a Írskom v hospodárskej oblasti. Ide o využitie spoločných zdrojov pre rozvoj obchodu a podnikania a uľahčenie podnikania. Tieto aktivity sa realizujú prostredníctvom troch hlavných oblastí³⁶:

- ✓ Podnikateľské programy – ide o praktické rady, informácie o podpore financovania malých a stredných podnikov; identifikáciu a vývoj trhov pre zvýšenie predaja na ostrove; inovácie pre vývoj výrobkov, procesov a služieb – zlepšenie výkonnosti a efektívnosti; získavanie rizikového kapitálu.
- ✓ Prieskum a štatistiky – vytváranie odporúčaní, ktoré umožnia vytvoriť lepšie podnikateľské prostredie cez spoluprácu v oblastiach ako napr. veda, technológie a inovácie, infraštruktúra, podnikanie a rozvoj biznisu, pracovný trh a skúsenosti, obchod a investície, regulačné prostredie. Tento prieskum má tiež napomôcť identifikovať obchodné príležitosti, oblasti trhovej neefektívnosti, chýb a optimalizovať hospodárske výstupy a relevantnosť obchodných aktivít. V rámci týchto služieb sa poskytujú aj štatistické údaje, grafy, komentáre, širší pohľad na priemyselné sektory apod.
- ✓ Siete a partnerstvá – spájanie sietí firiem za účelom pomoci pri zvyšovaní profitu a konkurencieschopnosti, identifikácia potrieb a príležitostí pre spoločnú výrobu.

Organizácia InterTrade Ireland zastrešuje programy na pomoc rozvoja podnikania, konkurencieschopnosti apod.:

- ✓ Finančná podpora: program FUSION (Biznis-Academic-Graduate partnerstvo)

³⁶ www.intertradeireland.com, cit. 16.10.2013

- ✓ Finančná podpora: Program Innova (Company to Company Innovation)
- ✓ Sprostredkovanie podpory a poskytovanie informácií o FP7 programe a programe Horizon 2020
- ✓ Mentoringová podpora: Program Challenge (strategické plánovanie)
- ✓ Informačné podujatia a najlepšie praxe (Celoostrovny inovačný program, USA-Írsko R&D partnerstvo)

Silnou írskou organizáciou podporujúcou výskum, vývoj, inovácie a podnikanie je spoločnosť Enterprise Ireland. Je to vládna organizácia zodpovedná za rozvoj a rast írskych podnikov na svetových trhoch. Organizácia spolupracuje s írskymi podnikmi pre zabezpečenie štartu podnikania, rastu podnikania, rozvoj inovácií a podporu exportu na globálnych trhoch³⁷. Organizácia Enterprise Ireland má svoje služby rozdelené do 6 základných blokov:

- 1. Financovanie (podpora a programy)**
  - a. Financovanie firiem podľa fázy vývoja a ich veľkosti
  - b. Financovanie výskumníkov na vzdelávacích inštitúciách
- 2. Export (informácie a poradenstvo)**
  - a. Príprava na export (Get Export Ready)
  - b. Centrum prieskumu trhu (Market Research Centre)
  - c. Medzinárodná sieť kancelárií (International Office Network)
  - d. Obchodné podujatia a misie (Trade Event and Missions)
  - e. Budovanie exportných predajných kapacít (Building export selling capabilities)
- 3. R&D (výskum a inovovanie)**
  - a. Podpora R&D a inovácií pre firmy
  - b. Podpora výskumníkov na univerzitách
- 4. Manažment (stratégie a poradenstvo)**
  - a. Prístup k strategickému a expertnému poradenstvu
  - b. Učenie sa ako rozvíjať vlastné podnikanie
  - c. Rozvoj kapacít pre export
  - d. Vodcovstvo (Leadership) a rozvoj manažmentu
- 5. Produktivita (budovanie konkurencieschopnosti)**
  - a. Kontrola firmy z hľadiska kondície
  - b. Štíhle podnikanie
  - c. Budovanie ekologického a udržateľného podnikania
- 6. Podujatia (kalendár podujatí)**

V kategórii „Financovanie“ sú v ponuke služieb dve hlavné oblasti zamerania: podpora firiem a podpora výskumníkov na vzdelávacích inštitúciách. V tabuľke 8 sme vybrali prehľad najzaujímavejších podporných programov pre inovatívne podnikanie.

³⁷ <http://www.enterprise-ireland.com/en/>, cit. 16.10.2013

Tab. 8: Prehľad vybraných podporných programov v Írsku v kategórii „Financovanie“

Názov programu v kategórii „Financovanie“	Charakteristika programu
„Have a Startup Idea“	<p>Úvodný program „Have a Startup Idea“ ponúka financovanie a podporu od organizácie Enterprise Ireland alebo od Regionálnej organizácie County Enterprise Board, ktorá slúži ako „first-stop shop“ pre mladých podnikateľov. Podpora zahŕňa:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tréningové kurzy „Start-your-own-business“ ✓ Informačný prieskum trhu ✓ Návrhy a rady pri plánovaní ✓ Prístup ku skúseným mentorom-podnikateľom ✓ Granty realizovateľnosti a spoločné investície pre ďalšie plány
„High Potential Start-Up (HPSU) Funding“	<p>Organizácia Enterprise Ireland je zodpovedná aj za podporu tzv. „High Potential Start-Up (HPSU) Companies“. HPSU sú start-up podniky s potenciálom vytvoriť inovatívny produkt alebo službu pre medzinárodné trhy a s potenciálom vytvorenia 10 pracovných miest a predaja v hodnote 1mil.eur v priebehu 3-4 rokov. Táto podpora je ďalej rozdelená do troch fáz podľa typu pripravenosti na vstup investora do start-up firmy:</p> <p>Fáza „Get Investor Ready“ (pred investičná podpora pre start-up firmy)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>HPSU granty realizovateľnosti</u> Využíva sa na zistenie životaschopnosti a potenciálu inovatívneho alebo vysoko potenciálneho start-upu a rozvoja plánu pre investorov. Oprávnené náklady sú: platy, konzultačné poplatky, zahraničné cesty, poplatky za biznis akcelerátory, náklady na obchodné výstavy prototypy. ✓ <u>Mentorské granty</u> Využívajú sa na prepojenie mentorov a start-upov, za účelom poradiť start-upom v začiatkovej fáze podnikania, alebo v špecifických oblastiach pri tvorbe biznis plánu/modelu. ✓ <u>Inovačné Vouchery</u> Inovačné vouchery vo výške 5.000,-Eur sú dostupné pre firmy pre spoluprácu s registrovanými univerzitami alebo poskytovateľmi poznatkov pre hľadanie biznis príležitostí alebo riešenie technického problému. ✓ <u>Program „New Frontiers Entrepreneur Development Programme“</u> Národný inkubačný program, ktorý ponúka úspešným žiadateľom balík podpory pre akceleráciu podnikania a naštartovanie rastu firmy. ✓ <u>Program „Internet Growth Acceleration Programme (iGAP)“</u> Šesť mesačný intenzívny rozvojový program zameraný exkluzívne na vysoko potenciálne internetové firmy alebo firmy zamerané na on-line hry. ✓ <u>Fond pre prehodnotenie konkurencieschopnosti - Mid-West Region</u> Fond pre stredo-západný región určený pre nové start-up firmy alebo individuálnym podnikateľom s cieľom objaviť životaschopnosť nového produktu. ✓ <u>Fond pre prehodnotenie konkurencieschopnosti pre ženy podnikateľky.</u> Fond vytvorený pre ženy-podnikateľky na zistenie životaschopnosti produktu, ktorý môže byť úspešný na globálnych trhoch. Zameranie je na vývoj nových biznis modelov, ktoré môžu presiahnuť domáce hranice a demonštrovať tak potenciál pre internacionalizáciu. <p>Fáza „Investor Ready“ – Investičná podpora pre startup firmy</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>Fond „Competitive Start Fund (CSF)“</u> Fond na podporu start-upov vo fáze early-stage vo výške 50.000,-Eur. ✓ <u>Inovačný fond pre HPSU</u> Tento fond umožňuje organizácii Enterprise Ireland ponúknuť investície start-up firmám na báze spolufinancovania pre podporu implementácie biznis plánov firmy. <p>Fáza „Post-investičná podpora“</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>Mentorský grant</u>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Innovation Voucher“ ✓ „Excel at Export Selling“ Excel at Export Selling je séria workshopov zameraných na rýchle zaangažovanie sa do poznania nástrojov a dobrých praxí aplikovaných pri medzinárodnom predaji tovarov a služieb. ✓ „Internet Growth Acceleration Programme“ (iGAP) Šesť mesačný intenzívny rozvojový program zameraný exkluzívne na vysoko potenciálne internetové firmy alebo firmy zamerané na on-line hry.
„Established SME Funding“	<p>Táto sekcia ponúka podporu a programy pre malé a stredné podniky vo výrobné sfére a medzinárodne obchodovateľné služby. Rozhodnutia o financovaní podnikov závisia od rôznych faktorov a sú určené najmä:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ preukázateľnou podporou pre financovanie projektu, ✓ potenciálnym rastom zamestnanosti a predaja, ✓ predchádzajúcimi typmi financovania podniku, ✓ regionálnym umiestnením podniku. <p>Program sa ďalej člení podľa špecifickej oblasti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ prieskum trhu a podpora pre internacionalizáciu, ✓ podpora pre vnútropodnikový a spoločný výskum a vývoj, ✓ podpora pre zlepšenie a rozvoj manažérskeho tímu, ✓ podpora pre zvyšovanie produktivity a zlepšovanie procesov, ✓ balíky podpory pre firemnú expanziu. <p>Podpora pre zvyšovanie produktivity a zlepšovanie procesov Ide o kategóriu podpory v oblasti zavádzania tzv. Lean (štíhlych) princípov do podnikania. Táto podpora je rozdelená do troch subkategórií: Lean Start Grant, Business Process Improvement Grant a Lean Transform Grant.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lean Start Grant Využíva sa na pokrytie nákladov pre Lean konzultanta alebo trénera. Oprávnené náklady sú limitované na max. 7 dní. ✓ Business Process Improvement Grant Grant podporuje krátkodobé firemné projekty, ktoré sú navrhnuté pre rozvoj manažérskych kapacít a riadenie efektívnosti a zlepšovanie firemných procesov. Projekty sú ďalej rozdelené podľa špecifikácie na: Lean Plus, E-Marketing alebo GreenPlus. ✓ Lean Transform Grant Používa sa pre podporu štíhlych transformačných projektov. Ide o veľký transformačný program dodávaný externou konzultačnou firmou s medzinárodnou reputáciou. Oprávnené náklady zahŕňajú poplatky za externého Lean konzultanta alebo trénera, náklady na tréning zamestnancov a ďalšie pridružené náklady na vzdelávanie.
Názov programu v kategórii „Manažment“	Charakteristika programu
„Access Silicon Valley Program“	Program „Access Silicon Valley“ ³⁸ bol vyvinutý pre podporu írskych firiem za účelom priniesť hmatateľné stratégie a plány vstupu na trh v lokalite Silicon Valley a San Francisco. Pomoc spočívala ako vo finančnej tak aj v poradenskej verzii, ďalej pri vytváraní nového trhu, hľadani zákazníkov, vytváraní predajných plánov, identifikovaní partnerov pre podnikanie, silný dôraz na prezentáciu apod. Spolupráca sa realizuje s akcelerátorom US Market Access Centre (USMAC) ³⁹ .
Program „IDEAGEN“	Program je iniciatívou zameranou na inšpiráciu, informovanie a prepojenie najtalentovanejších inovátorov a podnikateľov. Cieľom je spojiť týchto ľudí

³⁸ Access Silicon Valley Programme. Dostupné na internete: http://www.enterprise-ireland.com/EI_Corporate/en/Management/Learn-skills-to-start-and-develop-your-business/Access-Silicon-Valley-Programme.html, cit. 16.10.2013

³⁹ <http://usmarketaccess.com/>, cit. 16.10.2013

	formou spoločných stretnutí z rôznych sektorov. Iniciatíva je zameraná na podporu ďalšej vlny spolupráce na výskume a trhovo riadených podnikateľských inováciách. Prezentácie expertov sú dopĺňané brainstormingovými aktivitami, pohľadmi na úspešné komerčné stratégie, štruktúrovaným networkingom a pod.
--	---

Česká republika

Predstavenie inovatívnych nástrojov v susednej Českej republike sme pre lepšiu predstavivosť a jednoduchosť dobrej praxe zacielili iba na jeden príklad. Ide o zriadenie projektu a vyhlásenie výzvy s názvom CzechAccelerator 2011-2014^{40,41}. Tento projekt je realizovaný v rámci štrukturálnych fondov Operačný program Podnikání a inovace 2007-2013 (OPPI), program podpory Poradenství prioritní osy 6 „Služby pro rozvoj podnikání“. Cieľom projektu je pomocou poradenských služieb zameraných predovšetkým na rozvoj manažérskych zručností a posilnenia marketingových schopností podporiť rozvoj inovatívnych českých firiem na vyspelých zahraničných trhoch. Súčasťou poskytovaného poradenstva je podpora v procese získavania financovania formou biznis anjelov, či rizikového kapitálu, ľahší prístup k potenciálnym strategickým partnerom, špičkovým poradcom alebo aj účasť na networkingových akciách a seminároch s investormi. Príkladom je výzva k účasti na projekte, kde sa záujemcovia (start-up firmy) môžu prihlásiť k vzdelávaciemu pobytu v týchto destináciách a priemyselných sektoroch:

- ✓ USA západné pobrežie – Silicon Valley (ICT, life sciences, nanotechnológie)
- ✓ USA východné pobrežie – Boston (biotechnológie, prírodné vedy, zdravotnícka technika, čisté technológie)
- ✓ Singapur (ICT, biotechnológie, prírodné vedy)
- ✓ Izrael (ICT, biotechnológie, prírodné vedy a čisté technológie)
- ✓ Švajčiarsko (biotechnológie, prírodné vedy, čisté technológie a presné strojárstvo)

Všetky tieto destinácie sú svetovými inovačnými centrami, kde existuje veľké množstvo inkubátorov a akceleratorov pre rozvoj inovatívne a technologicky orientovaných firiem. Česká republika týmto inovatívnym podporným nástrojom výrazne reaguje na súčasný rýchlo meniaci sa svet a trendy a prispieva k rozvoju českej start-up komunity a inovatívneho podnikania. Start-up firmy musia splniť určité podmienky pre nominovanie sa do projektu a následne realizujú pobyt vo vybranej destinácii v časovom intervale 3 až 6 mesiacov. Podľa internetovej stránky <http://www.czechaccelerator.cz/realizovane-projekty> v sekcii Realizované projekty bolo podporených už 41 malých a stredných podnikov, ktoré absolvovali pobyt vo vybraných svetových destináciách. Hlavné služby, ktoré poskytuje projekt CzechAccelerator sú⁴²:

100% hradené:

- ✓ Pred-odletové právne, marketingové a ekonomické školenia
- ✓ Kancelárske priestory vo vybranej destinácii na dobu 3 až 6 mesiacov
- ✓ Základný balíček networkingových služieb

Služby hradené späťne:

⁴⁰ Projektom krok za krokom. Dostupné na internete: <http://www.czechaccelerator.cz/projektem-krok-za-krokom>

⁴¹ Czech Accelerator 2011-2014. Dostupné na internete: <http://www.czechaccelerator.cz/soubory-ve-skladu/vyzvy/1.%20Text%20v%C3%BDzvy%20%C4%8Dj.pdf>, cit. 16.10.2013

⁴² Projektom ..., ref. 35

- ✓ Cestovné do cieľovej destinácie a príspevok na ubytovanie 50% do max.stanoveného limitu.
- ✓ Podpora ochrany práv duševného vlastníctva (100% max. však 200 tisíc Kč/firma)
- ✓ Účasť na odborných konferenciách a seminároch (100% max. však 200 tisíc Kč/firma)
- ✓ Školenia, mentoring, koučing a služby expertov a poradcov v danej destinácii (50% max. však 400 tisíc Kč/firma)

Tento typ projektu by mohol byť aplikovaný aj na Slovensku, prvé pilotné kroky boli už realizované v rokoch 2010 až 2011, kedy Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) realizovala projekt s názvom Slovak Start-up Development Program, v ktorom sa umožnilo 8 slovenským start-up firmám vycestovať do Silicon Valley do technologického akcelerátora Plug and Play Tech Center Silicon Valley. Avšak po roku trvania bol tento projekt pozastavený a ďalej sa nerealizuje. Projekt mal v tej dobe značný ohlas a bol veľkým prínosom pre mladé inovatívne slovenské ICT firmy, čo im umožnilo získať skúsenosti a poznatky zo svetového inovačného centra Silicon Valley.

Odporúčanie:

Odporúčame vypracovať pokračovanie slovenského Start-up programu s možnosťou financovania cez nový Operačný program Výskum a inovácie (2014-2020) podľa vzoru Českej republiky a získaných skúseností z pilotného projektu na Slovensku v agentúre SARIO, alebo inej relevantnej štátnej agentúre.

Dánsko

Za inovatívny nástroj podpory a rozvoja inovatívneho podnikania, inovácií, výskumu a vývoja považujeme aj model dánskych inovačných centier „Innovation Center Denmark“⁴³. Tieto centrá sú situované v týchto destináciách sveta: Silicon Valley, Mníchov, Šanghaj, Soul, San Paulo, New Delhi. Dánske inovačné centrá slúžia na akceleráciu dánskych inovatívnych firiem najmä do Silicon Valley, napomáhajú rozvoju amerických investícií smerom do Dánska, rozvoju spolupráce medzi univerzitami a poskytovanie inšpirácie pre riadenie inovácií v Dánsku. Hlavné zameranie centier je na ICT, CleanTech, Life Sciences. Dôležitou súčasťou inovačných centier je budovanie spolupráce s prestížnymi univerzitami, jedným z príkladov je program s názvom „Cleantech Innovation Certificate Program“, ktorý sa realizuje v spolupráci s „University of California Berkeley, Haas School of Business“. Dánske inovačné centrá sú považované za inovatívny nástroj podpory inovácií a podnikania v Dánsku, čo je výsledkom globalizačnej stratégie dánskej vlády z roku 2006 pre dosiahnutie ambiciózneho cieľa stať sa jedným z líderských znalostne založených národov sveta do roku 2020. Misiou týchto centier je postaviť mosty medzi výskumnými inštitúciami, firmami a kapitálom v Dánsku a vo vybraných inovačných destináciách sveta, uľahčiť kooperáciu vo výskume a poskytnúť ďalšie služby pre dánske start-up firmy. Na tomto inovatívnom nástroji spolupracujú dve ministerstvá: Ministerstvo zahraničných vecí a Ministerstvo vedy, inovácií a vzdelávania.

Podobný model zriaďovania inovačných centier v zahraničí realizuje aj Fínsko (FinNode Silicon Valley) a Nórsko (Norwegian Innovation Centre in Palo Alto, Silicon Valley). „Innovation Norway“⁴⁴ je nórsky najdôležitejší vládny nástroj pre inovácie a rozvoj nórskeho podnikania a priemyslu. Innovation Norway je štátna organizácia, ktorá vznikla nahradením

⁴³ <http://icdk.um.dk/en/>, cit. 17.10.2013

⁴⁴ <http://www.innovasjon norge.no/Contact-us/>, cit. 17.10.2013

predchádzajúcich 4 organizácií (The Norwegian Tourist Board, The Norwegian Trade Council, The Norwegian Industrial and Regional Development Fund (SND), The Government Consultative Office for Inventors (SVO).

Mnohé krajiny sa snažia podporiť internacionalizáciu svojich start-up firiem aj formou vytvárania zahraničných mentoringových alebo akceleračných programov a to v rôznych inštitucionálnych podobách ako napr. inovačné centrá, inkubátory alebo akcelerátory a pod. Prehľad vybraných zahraničných zastúpení európskych inštitúcií etablovaných v Silicon Valley pre podporu start-up firiem a komercializáciu ich produktov je v nasledujúcej tabuľke 9⁴⁵.

Tab.9: Prehľad vybraných európskych inštitúcií pre rozvoj start-upov v Silicon Valley

Názov inštitúcie	Adresa v USA	Krajina pôvodu
Flanders Investment and Trade	Consulate General of Belgium, 155 Montgomery Street suite 204, San Francisco, CA 941 04	Belgicko
Government of Catalonia, Ministry of Innovation, Universities and Entrepreneurial Affairs	10 South Third St, 3rd Floor, San Jose, CA 941 13	Belgicko
Czech Invest – West Coast	440 N Wolfe Rd., Sunnyvale, CA 94085	ČR
Innovation Center Denmark	200 Page Mill Road, Palo Alto, CA 94306	Dánsko
Enterprise Estonia	440 N Wolfe Rd., Sunnyvale, CA 94085	Estónsko
FinPro	3945 Freedom Circle, suite 110, Santa Clara, CA 95054	Fínsko
Tekes	3945 Freedom Circle, suite 110, Santa Clara, CA 95054	Fínsko
GABA – German American Business Association	1715 Villa St, Ste G, Mountain View, CA 94041	Nemecko
German Silicon Valley Accelerator, Inc.	720 University Ave Palo Alto, CA 94301	Nemecko
German Silicon Valley Accelerator, Inc.	1355 Market Street San Francisco, CA 94103	Nemecko
Enterprise Ireland	800 West El Camino Real, Suite 420, Mountain View, CA 94040	Írsko
Irish Innovation Center News	189 W. Santa Clara Stree, San Jose, CA 95113	Írsko
Business Association Italy America - BAIA	333 Market Street, 5th Floor, San Francisco, CA 94105	Taliansko
Innovation Norway	20 California St, 6th Floor, San Francisco, CA 94111	Nórsko
Strategic Business Insights	333 Ravenswood Avenue, Menlo Park, CA 94025	Nórsko
Scottish Development International	Silicon Valley Center, 2570 North 1st Street, Suite 440, San Jose, CA 95131	Škótsko
Spain Nexus	145 Vallejo Street, San Francisco,	Španielsko
StepOne Ventures Silicon Valley	350 Townsend St. Suite 307, San Francisco, CA 94107	Španielsko
Bootstrap Labs	540 University Ave, Third Fl, Ste 300, Palo Alto, CA 94301	Švédsko
Swissnex	730 Montgomery Street, San Francisco, CA 94111	Švajčiarsko

⁴⁵ ZAVALA, Jorge. Think like Silicon Valley being anywhere. CreateSpace Independent Publishing Platform 2012, s. 98-105

Na týchto vyššie uvedených príkladoch sa ukazuje, že je nevyhnutné mať v zahraničí silné body, živé centrá, ktoré budú slúžiť na prepájanie sa s vyspelým svetom a vytváranie cezhraničných sietí pre podporu slovenských subjektov najmä v oblasti inovácií a komercializácie.

Čile

„Start-up Chile“ je program čílskej vlády pre prilákanie svetových prvotriednych začínajúcich podnikateľov (start-upov) s cieľom naštartovať ich biznis v Čile⁴⁶. Ide predovšetkým o inovatívne a potenciálne vysoko rastové biznis plány s možnosťou priniesť prelomové inovácie na globálny trh. Program „Start-up Chile“ je v podstate akcelerátor založený v meste Santiago a poskytuje pre kvalifikované start-up firmy investíciu (seed capital) vo výške 40.000,- USD, jednoročné vízum a 6-mesačný akceleračný program. Program „Start-up Chile“ je financovaný z troch ministerstiev: Ministerstvo hospodárstva a Ministerstvo zahraničných vecí a Ministerstvo vnútra. Program začal v roku 2010 s 22 start-up firmami zo 14 krajín. Program bol mediálne pokrytý médiami ako napr. The Economist⁴⁷, Forbes, ABC News, Business Week, BBC News, TechCrunch a ďalšie. Vybrané start-up firmy sa zúčastnili 24 týždňového programu, kde im bol poskytnutý mentoring, kancelársky priestor, možnosť predstavenia biznis modelov a inovatívnych produktov investorom. Cieľom programu je vytvoriť z Čile inovačné a podnikateľské centrum Latinskej Ameriky. Čílsky prezident Sebastian Pinera zároveň stanovil ambiciózny cieľ vytvoriť 100.000 nových podnikov a 800.000 nových pracovných pozícií do konca roku 2014⁴⁸. Viac informácií o tomto start-up experimente je možné nájsť na: <http://startupchile.org>. O svojich skúsenostiach s čílskym start-up programom píše aj Steve Blank na svojom blogu.⁴⁹ Prehľad vybraných požiadaviek pre prihlásenie sa do čílskeho start-up programu^{50 51}:

- ✓ všetci účastníci musia mať viac ako 18 rokov,
- ✓ firmy typu konzultačné, exportno-importné firmy a firmy na báze frančízy nebudú akceptované,
- ✓ start-up firma nemá mať viac ako 2 roky,
- ✓ prihlášky budú akceptované len online cez Younoodle v angličtine,
- ✓ tímový líder musí byť start-up firme oddaný na 100%, nemôže byť zamestnaný v inej firme,
- ✓ akceptovaná bude len jedna žiadosť na jedného žiadateľa,
- ✓ je potrebné overiť identitu členov start-up tímov,
- ✓ so žiadosťou o zaradenie do programu je potrebné odoslať aj odporúčanie od tretej strany.

⁴⁶ Start-Up Chile: Importing Entrepreneurs To Become The Silicon Valley Of Latin America. Dostupné na internete: <http://www.forbes.com/sites/ricardogerome/2012/10/05/start-up-chile-importing-entrepreneurs-to-become-the-silicon-valley-of-latin-america/2/>, cit. 8.11.2013

⁴⁷ Entrepreneurs in Latin America: The lure of Chilecon Valley Dostupné na internete: http://www.aurus.cl/AURUS/ArchivosWeb/Venture/Prensa/1358398980_Entrepreneurs_in_Latin_America_The_lure_of_Chilecon_Valley_The_Economist.pdf, cit. 8.11.2013

⁴⁸ Start-up Chile: A National Entrepreneurship Experiment. Dostupné na internete: <http://svtechtalk.com/general/start-up-chile-a-national-entrepreneurship-experiment/>, cit. 8.11.2013

⁴⁹ Creating the Next Silicon Valley – The Chilean Experiment. Dostupné na internete: <http://steveblank.com/2011/01/04/creating-the-next-silicon-valley-%E2%80%93-the-chilean-experiment/>, cit. 8.11.2013

⁵⁰ Requirements. Dostupné na internete: <http://startupchile.org/wp-content/uploads/2013/03/Infografias-apply1.png>, cit. 8.11.2013

⁵¹ Application Questions. Dostupné na internete: <http://startupchile.org/wp-content/uploads/2013/09/Sample%20Application%20Form%20Round%209.pdf>, cit. 8.11.2013

Kanada

„Canada Start-up Visa Program“⁵² je nástroj podpory inovatívneho podnikania, ktorý je prvým svojho druhu vo svete a je zameraný na prepojenie imigrantov-podnikateľov so skúsenými súkromnými spoločnosťami, ktoré majú skúsenosti s prácou so start-upmi v Kanade. Sloganom tohto programu je „Canada wants entrepreneurs“, čím sa snaží prilákať svetové špičky do krajiny. Úspešní žiadatelia o podporu z tohto programu dostanú okamžité povolenie na pobyt v Kanade, a tak môžu rozbehnúť svoje inovatívne podnikanie. Kanada ponúka viacero výhod pre takýto typ start-up firiem a zároveň aj výhody podnikateľského prostredia Kanady.

2.1 Akceleračné programy a start-up inkubátory – kľúčové nástroje podpory a rozvoja inovačného potenciálu v zahraničí

Pre vývoj a budovanie inovačného ekosystému krajín je nevyhnutné zriadiť viacero kľúčových pilierov (nástrojov podpory), ktoré môžu mať priaznivý vplyv na urýchlenie budovania ekosystému inovatívneho podnikania. Jedným z nich je tvorba akceleračných programov, ktoré sú rozšírené najmä v USA. Podpora start-upov je realizovaná celosvetovo známymi nástrojmi ako sú napr. start-up inkubátory alebo start-up akcelerátory, v ktorých sa realizujú start-up programy. Hlavným cieľom oboch inštitúcií je pomôcť start-up firmám najmä v úvodnej fáze rozbehu ich podnikania. Fenomén týchto inštitúcií sa rozšíril veľmi rýchlo po celom svete a v mnohých krajinách sveta sú tieto inštitúcie podporované aj grantmi alebo podpornými programami od štátu. Akceleračné programy ponúkajú široké portfólio služieb, možností a príležitostí pre získanie skúseností, znalostí, kontaktov, ale aj finančnej dotácie pre rozvoj inovatívneho produktu, hľadanie zákazníkov, internacionalizáciu podnikania atď. Podľa štúdie „The Startup Factories“⁵³ je akceleračný program definovaný ako metóda inkubovania technologických start-upov, ktorá je riadená investormi a úspešnými technologickými podnikateľmi. Model akceleračného programu pozostáva z piatich hlavných charakteristík:

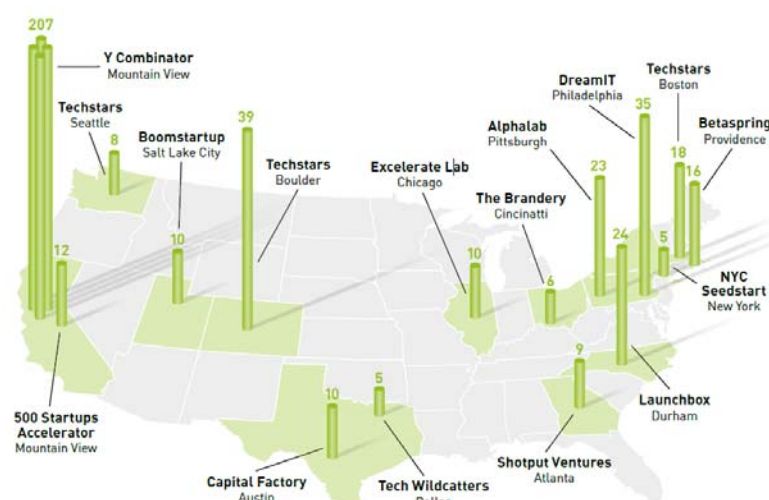
- ✓ Prihlasovací proces je otvorený pre všetkých a je vysoko konkurenčný.
- ✓ Poskytnutie pre-seed investície, obyčajne za určitý podiel v start-up firme.
- ✓ Zameranie sa na malé tímy nie individuálnych zakladateľov start-upov.
- ✓ Časovo ohraničená podpora vo forme podujatí a intenzívneho mentoringu.
- ✓ Preferovaná podpora určitej skupiny alebo „tried“ start-upov než len individuálnych firiem.

Počet akceleračných programov významne stúpol v USA za posledných pár rokov a tento trend sa udomácňuje aj v Európe. Jedným z celosvetovo najznámejších akceleračných programov je americký akcelerátor s názvom „Y Combinator“, ktorý vznikol v roku 2005. Tento program podporuje stovky start-upov ročne, čo malo pozitívny dosah na zakladateľov v podobe pomoci rýchlo sa učiť, vytvárať kreatívne siete a stať sa lepším podnikateľom. Tento akceleračný program je charakteristický vysokou kvalitou mentorov a start-up tímami. Rast akceleračných programov úzko súvisí s meniacimi sa hospodárskymi podmienkami. Akceleračné programy sú prínosom najmä pre „early-stage tech start-ups“, ktoré majú

⁵² www.cic.gc.ca/startup, cit. 7.11.2013

⁵³ MILLER, Paul – BOUND, Kirsten. The Startup Factories. The Rise of accelerator programmes to support new technology ventures. London : Nesta. 2011, ISBN 978-1-84875-128-6. Dostupné na internete: http://www.nesta.org.uk/sites/default/files/the_startup_factories_0.pdf, cit. 16.11.2013

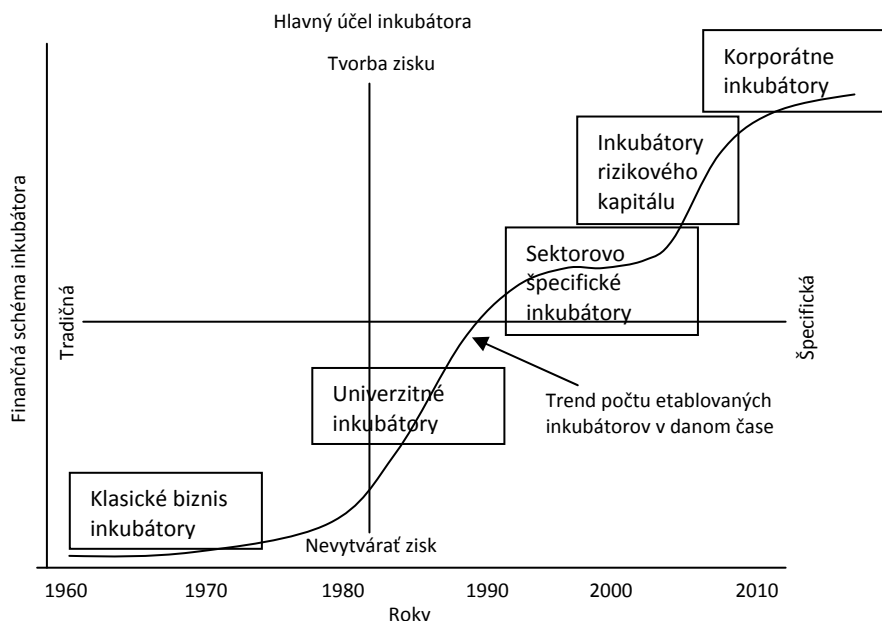
možnosť získať podporu vo výške od 5.000,- do 50.000,-Eur. Hlavnými podporovateľmi týchto typov programov sú biznis anjeli a investori rizikového kapitálu, ktorí rozhodujú o výbere schopných start-upov, talentov, o prepojení na mentorov a na iné strategické zdroje. Tieto prepojenia v akceleračnom programe majú následne pozitívny efekt na lokálny ekosystém daného regiónu, v ktorom konajú. Zároveň poskytujú orientačný bod pri uvedení sa na trh, pri budovaní dôvery medzi zakladateľmi, investormi a ďalšími stakeholdermi. Prehľad amerických „seed“ akceleračných programov podľa lokality a počtu podporených start-upov v roku 2010 znázorňuje obrázok 2. Najväčšia podpora pre start-up firmy sa poskytuje v Silicon Valley a na východnom pobreží USA (Boston, New York, Philadelphia atď.).

Obr. 2: Prehľad US akceleračných programov a počet podporených start-upov v roku 2010.

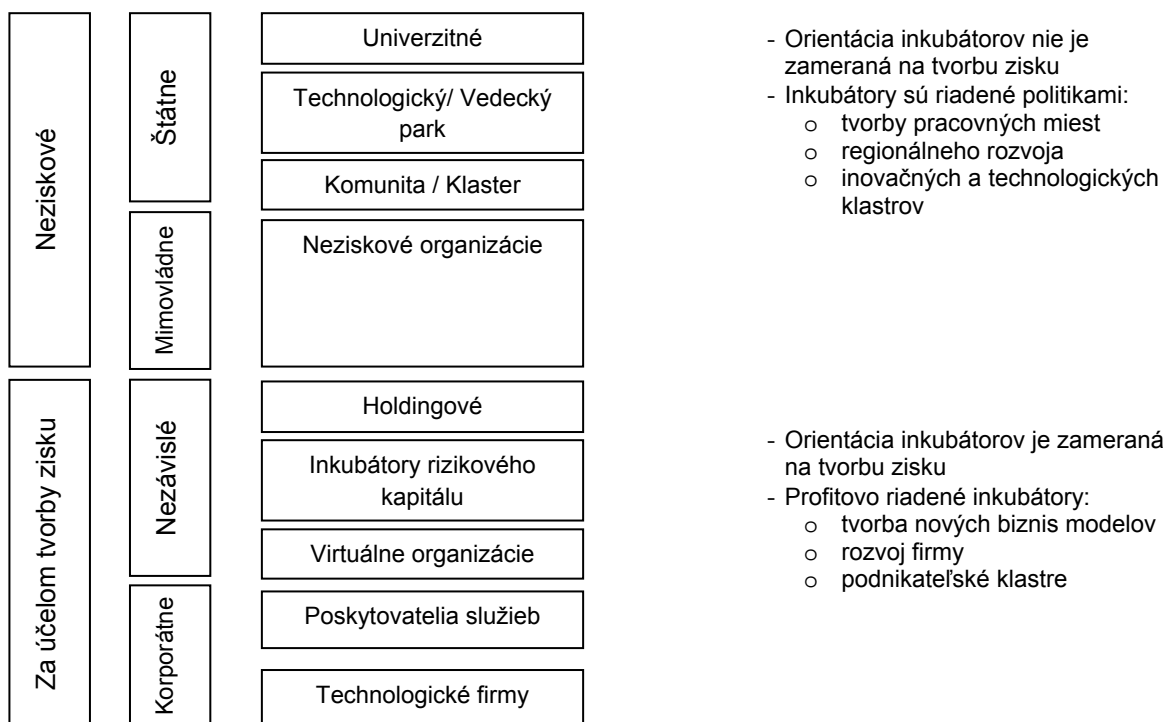
Vznik inkubátorov a akceleračtorov je celosvetovo považovaný ako jeden z najlepších inštitucionálnych nástrojov podpory inovácií, inovatívneho podnikania a vzniku start-upov. Na obrázku 3 je znázornený vývoj inkubátorov⁵⁴, ktoré sa v posledných rokoch menia od inkubátorov rizikového kapitálu na tzv. korporátne inkubátory.

⁵⁴ Incubators as tools for entrepreneurship promotion in developing countries. Dostupné na internete: <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/45092/1/61607977X.pdf>, cit. 7.11.2013

Obr. 3: Typológia a evolúcia inkubátorov

Kľúčovú rolu v podpore inovačného potenciálu v SR budú zohrávať start-up inkubátory a akcelerátory. Príklady slovenských start-up inkubátorov sú: The Spot v Bratislave, univerzitný inkubátor v Bratislave (STU InQb), Eastcubator v Košiciach a ďalšie. Typy inkubátorov⁵⁵ podľa zamerania sú znázornené na obr. 4.

Obr. 4: Rozdelenie inkubátorov podľa zamerania

⁵⁵ Towards a Resource-Based View of Corporate Incubators, Dostupné na internete: www.alexandria.unisg.ch/export/DL/47917.pdf, cit. 6.11.2013

Prehľad vybraných akceleračných start-up programov a modelov⁵⁶ v Európe je v tabuľke 10.

Tab. 10: Vybrané akceleračné start-up programy v Európe

Názov programu	Miesto	Web
Seedcamp	Londýn, UK	www.seedcamp.com
Springboard	Cambridge, UK	http://springboard.com
Startup Bootcamp	Kodaň, Madrid, Dublin, Berlín, Londýn	http://startupbootcamp.org
Open Fund	Atény, Grécko	http://theopenfund.com
Oxygen Accelerator	Birmingham, UK	http://oxzgenaccelerator.com
The Difference Engine	Middlesbrough, Sunderland, UK	www.thedifferenceengine.eu
Propeller Accelerator	Dublin, Írsko	www.dcu.ie/ryanacademy/venture.shtml
Betafoundry	Oxford, UK	
NDRC LaunchPad	Dublin, Írsko	www.ndrc.ie/submit/launchpad
Startup Highway	Vilnius, Litva	http://startuphighway.com
Ignite 100	Newcastle, Upon Tyne, UK	http://ignite100.com
Start VI	Belfast, UK	http://startvi.com
Le Camping	Paríž, FR	www.lecamping.org
Startup sauna	Aalto, Fínsko	http://aaltovg.com/startupsauna
Hack Fwd	Európa	www.hackfwd.com
Bethnal Green Ventures	Londýn, UK	http://bethnalgreenventures.com
SS3 Ventures	Londýn, UK	www.ss3ventures.org
Hi-Farm seed programme	Treviso, Taliansko	www.h-farmventures.com

V tejto časti štúdie sme predstavili niekoľko praktických príkladov podporných programov a nástrojov. Programy jednotlivých krajín sú zamerané hlavne na rozvoj inovatívneho podnikania, rast nových inovatívnych firiem a zviditeľnenie krajiny pre prilákanie špičkových talentov a investorov. Dôležitou súčasťou týchto programov je vytváranie vlastného inovačného ekosystému, siete kontaktov na investorov, dodávateľov, univerzity atď. Vybrané praktické príklady môžu byť inšpiratívnym námetom pri tvorbe inovačných stratégií, politik a ďalších dôležitých materiálov, ktoré je potrebné do praktickej realizácie v podobe podporných nástrojov.

3. Zhodnotenie regionálnych nástrojov z hľadiska porovnania so zahraničím

Hodnotenie regionálnych nástrojov na podporu využitia inovačného potenciálu v SR voči zahraničným nástrojom (vyspelé krajiny EÚ) vychádza z dvoch prieskumov spoločnosti KPMG. Prvý prieskum s názvom „KPMG Technology Innovation Survey“ mal globálny dosah a druhý bol realizovaný na Slovensku s názvom „Start-up Survey 2013“. Oba tieto prieskumy boli základom pre vytvorenie hodnotiacich faktorov. Aspekty hodnotenia zohľadňujú vývoj vo vyspelých krajinách EÚ, vývoj globálnych trendov a vývoj podporných inovačných nástrojov. Tento typ hodnotenia nebol ešte na Slovensku realizovaný, je jedinečný a poukazuje na rôzne problematiku oblasti s cieľom navrhnúť nové nástroje podpory inovačného potenciálu. Hodnotenie bolo rozdelené do 4 hlavných kategórií: slabá, priemerná, pokročilá a vysoká úroveň (Tab.11).

⁵⁶ MILLER, Paul – BOUND, Kirsten. The Startup ..., ref. 50, s.30-31

Tab. 11: Hodnotenie regionálnych nástrojov v porovnaní so zahraničím

P.č.	Hodnotiace faktory	Úroveň SR v porovnaní so zahraničím			
		Slabá úroveň	Priemerná úroveň	Pokročilá úroveň	Vysoká úroveň
1.	Správne načasovanie implementácie regionálnych nástrojov so zohľadnením najnovších svetových trendov (zachytávanie signálov budúceho vývoja inovácií vo svete)	X			
2.	Orientácia na komercializáciu výsledkov aj mimo krajín EÚ – globálne dosahy, možnosti a pomoc pre vstup na zahraničné trhy	X			
3.	Sledovanie vývoja inovačného prostredia/ekosystému na Slovensku	X			
4.	Využívanie spolupráce s inými krajinami pri návrhu, tvorbe a vývoji nástrojov	X			
5.	Spolupráca zodpovedných orgánov pri návrhu, vývoji a implementácii nástrojov		X		
6.	Schopnosť robiť výskum, vývoj a inovácie na svetovej úrovni			X	
7.	Orientácia programov na podporu prelomových inovácií	X			
8.	Rôznorodosť ponuky podporných nástrojov			X	
9.	Podpora partnerstiev a sieťovania s vyspelými krajinami sveta		X		
10.	Podpora v oblasti získavania zákazníkov pre inovácie	X			
11.	Vzdelávací systém pre inovácie a inovatívne podnikanie	X			
12.	Vízia a nadšenie pre vybudovanie Slovenska ako inovačného centra strednej a východnej Európy	X			
13.	Otvorenosť Slovenska v lákaní zahraničných talentov a svetových inovačných lídrov	X			
14.	Schopnosť Slovenska prilákať zahraničné investície (firmy) do high-tech a medium high-tech sektora			X	
15.	Schopnosť vytvoriť silné domáce podnikateľské povedomie		X		
16.	Angažovanosť najvyšších štátnych predstaviteľov v oblasti inovácií, výskumu a vývoja		X		
17.	Orientácia vývoja regionálnych nástrojov smerom k podnikateľským princípom (tvorba nástrojov v štýle biznis modelov, zohľadnenie návratnosti investícií, zákazníckych segmentov apod.)	X			
18.	Orientácia nástrojov pre budovanie inovačných centier svetového formátu		X		
19.	Dostupnosť talentov, ambícií, motivácie a zdrojov			X	
20.	Schopnosť absorbovať svetové príležitosti a výzvy		X		
21.	Snaha prepájania akademickej sféry s priemyselným sektorom			X	
22.	Rýchlosť vývoja slovenského inovačného ekosystému				X
		10	6	5	1

Regionálne nástroje pre podporu inovačného potenciálu na Slovensku v porovnaní so zahraničím dosiahli 16 bodov v úrovniach slabá-priemerná a 6 bodov v úrovniach pokročilá-vysoká. Tento stav poukazuje na potrebu kvalitného poznania možných príkladov svetových podporných nástrojov, vytvorenia spolupráce so zahraničím už v predimplementačnej (návrhovej a vývojovej) fáze tvorby regionálnych nástrojov pre využitie inovačného

potenciálu. Hodnotiace faktory 1-22 (viď. Tab. 11) sú prioritne orientované na budovanie inovačných ekosystémov a navrhovanie nástrojov na podporu inovácií. Z hodnotenie vyplynulo, že tvorba nástrojov sa musí prispôbiť existujúcemu ekosystému. Domnievame sa, že opačný spôsob bol v značnej miere praktizovaný na Slovensku, čo malo za následok priemernú spoluprácu a prepojenosť troch hlavných sfér a to: akademickej, štátnej a súkromnej. Tento stav je badateľný aj v súčasnosti, avšak niektoré signály a dobré príklady ukazujú na obrat v tejto oblasti k lepšiemu. Z hodnotenia ďalej vyplynulo, že medzi zásadné problémy implementovaných nástrojov na Slovensku patria:

- ✓ Slabá orientácia na podporu komercializácie slovenských inovácií smerom na zahraničné trhy
- ✓ Pomalá implementácia svetových trendov do podporných nástrojov
- ✓ Slabé napojenie slovenského inovačného ekosystému na svetové siete
- ✓ Chýbajúca orientácia tvorby podporných nástrojov so zohľadnením biznis faktorov (využívanie modelov manažérskych techník podľa súkromného sektora)

Medzi pozitívne črty slovenských nástrojov podpory inovačného potenciálu môžeme na základe nášho hodnotenia zaradiť:

- ✓ Poskytovanie rôznorodosti nástrojov a snaha prichádzať s novými návrhmi
- ✓ Záujem o budovanie a rýchlosť vývoja inovačného ekosystému v posledných 3-4 rokoch
- ✓ Dostupnosť talentov a potenciál vytvoriť svetové inovačné výsledky
- ✓ Rýchlo rastúce povedomie o inovačnom podnikaní a vplyv zahraničných etablovaných firiem na zmenu podnikovej a inovačnej kultúry na Slovensku

Celkovo je možné povedať, že situácia s implementáciou nástrojov pre využitie inovačného potenciálu je na Slovensku dlhodobo aplikovaná, avšak v mnohých prípadoch s určitým oneskorením a nie ideálnym zapracovaním do evolučného vývoja inovačného ekosystému. Súčasná otvorenosť globálneho sveta ponúka široké možnosti a príklady od svetových líderských inovačných krajín (ale aj globálnych korporácií a svetovo úspešných start-upov), čo môže byť veľkou výzvou a príležitosťou pre Slovensko držať krok so svetom. Inovačný ekosystém Slovenska je potrebné viac zdynamizovať a nadväzovať silné prepojenia na zahraničie, s tým úzko súvisí aj navrhovanie, vývoj a tvorba podporných nástrojov. Nová objavujúca sa vlna podnikania na Slovensku, ktorú môžeme nazvať „inovatívne podnikanie“ sa relatívne rýchlo vyvíja a prináša šancu vybudovať na Slovensku svetový inovačný ekosystém. Osobitné postavenie vo vývoji inovačného ekosystému a nástrojov na Slovensku majú etablované zahraničné firmy, ktoré môžu významne prispieť do celého vývojového procesu budovania inovatívneho podnikania. Zo záverov prieskumu o start-upoch, ktorý realizovala spoločnosť KPMG Slovensko, spol. s r.o. vyplýva zjavný záujem o spoluprácu medzi korporáciami a inovatívnymi start-up firmami. Toto nové prepojenie spolu s verejnými inštitúciami (vládne inštitúcie, akademické inštitúcie) môže byť kľúčovým prvkom, ak nie strategickým v ďalšom vývoji Slovenska smerom k inovačne orientovanej ekonomike Slovenska.

4. Odporúčania pre vytvorenie návrhov regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu SR

Spracovaním tejto analytickej štúdie spolu so závermi z podujatia diskusný stôl, ktorý sa uskutočnil dňa 24.10.2013 v Bratislave, sme v tejto kapitole vytvorili súbor odporúčaní, ktoré môžu napomôcť pri tvorbe nových inovatívnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu v SR. Odporúčania vychádzali hlavne zo zistení, ktoré vzišli z analýzy nástrojov, príkladov zo zahraničia, diskusie na podujatí, odborných poznatkov a skúseností a z dostupnej svetovej literatúry. Okrem odporúčaní sme identifikovali aj určitý okruh bariér inovačného podnikania na Slovensku. Tieto bariéry boli identifikované na stretnutí „Diskusný stôl“ medzi zástupcami z verejného a súkromného sektora.

Bariéry:

- ✓ chýbajúci rámec podpory (podporné inštitúcie, infraštruktúra, programy, opatrenia) a chýbajúca kontinuita realizovaných opatrení,
- ✓ slabá tradícia komercializácie výsledkov vedecko-výskumného procesu a spolupráce vedeckovýskumných inštitúcií s komerčnou sférou,
- ✓ prevaha podnikania motivovaného nutnosťou nad podnikaním motivovaným príležitosťou,
- ✓ slabá prepojenosť verejného a súkromného sektora,
- ✓ slabé národné povedomie o inovatívnom podnikaní a nízka podpora,
- ✓ slabá orientácia na získavanie signálov o trendoch, poznatkoch zo sveta od najlepších podnikateľských a národných subjektov,
- ✓ slabá orientácia na spoluprácu so zahraničím pri tvorbe podporných nástrojov,
- ✓ nevyužívanie skúseností globálnych firiem pri aplikácií a navrhovaní podporných programov,
- ✓ príliš obsiahle a všeobecné dokumenty vládnych stratégií a politík, málo orientované na reálnu prax podnikov,
- ✓ slabé poznatky štátnych úradníkov o problémoch v súkromnej sfére,
- ✓ nedostatočné poznatky štátnych úradníkov z oblastí podnikania a tvorby nových podnikov.

Námety pre oblasť podpory inovačného podnikania zo strany verejnej správy:

- ✓ Vyžaduje sa priamy aktívny záujem predstaviteľov štátnych agentúr vo sfére inovačného podnikania.
- ✓ Detailné poznanie a zažitie prostredia inovačného podnikania (byť v blízkosti podnikateľov).
- ✓ Poznanie svetových najnovších metód, techník, nástrojov, princípov, prístupov k inováciám v podnikoch, na univerzitách, v začínajúcich start-up firmách atď.
- ✓ Poznanie problémov, testovanie rôznych hypotéz tvorby a podpory inovácií a podnikania.
- ✓ Chápanie inovačného procesu a adaptovanie globálnych trendov na slovenské pomery.
- ✓ Potreba vzdelávania zamestnancov vo verejnej správe o praktických poznatkoch.
- ✓ Myslieť ako podnikateľ aj v inštitúciách verejnej správy.

Odporúčania podľa zahraničných programov:

- ✓ Vybrať niekoľko príkladov nástrojov pre detailnú analýzu a prípravu na implementáciu z iných krajín najmä pre oblasť podpory inovatívneho podnikania, rozvoja high-tech sektora.
- ✓ Vytvoriť programy na posilnenie národného povedomia podnikania (príklad z UK národná kampaň „Make your mark“).
- ✓ Vytvoriť programy pre rozvoj kreativity, inovačného myslenia už na základných a stredných školách (príklad z Fínska Innoschool innovation event, v programe je zaangažovaný aj prezident Fínska).
- ✓ Vytvoriť programy na vybudovanie Inovačných start-up centier v strategických regiónoch sveta (Silicon Valley, Boston, Londýn, Izrael, Čína apod.), príklady z Fínska, Nórska, Dánska, ČR a ďalšie.
- ✓ Vytvoriť národný akceleračný program pre slovenské start-up firmy a prilákanie zahraničných start-up firiem na Slovensko (príklad Čile, Kanada, Silicon Valley, Berlín, Londýn a ďalšie).
- ✓ Vytvoriť programy pre organizovanie súťaží pre high-tech start-up firmy
- ✓ Vytvoriť programy pre poradenstvo pre oblasť komercializácie inovatívnych produktov, získavanie zákazníkov apod.
- ✓ Vytvoriť program pre univerzity pre podporu vzniku start-upov na univerzitách, start-up inkubátorov so zameraním na generovanie zisku.
- ✓ Vytvoriť mentoringové start-up programy a programy pre prilákanie svetových talentov a start-upistov na Slovensko.
- ✓ Vytvoriť programy pre organizovanie národných a medzinárodných konferencií, seminárov, výstav so svetovými osobnosťami podnikania z firiem ako sú Google, Toyota, Amazon, Facebook, IBM a ďalšie. Príkladom je konferencia Web Summit Dublin www.websummit.net (je to najväčšia technologická konferencia v Európe so zameraním na internetové technológie s účasťou svetových start-up firiem, investorov rizikového kapitálu, svetoznámych spíkrov ako napr. zakladatelia Skype, Youtube, Twitter atď.).
- ✓ Vytvoriť program pre podporu dlhodobých strategických partnerstiev medzi univerzitami a priemyselnými podnikmi.
- ✓ Vytvoriť program pre národnú mediálnu propagáciu slovenského výskumu, vývoja a inovácií (využiť mediálne subjekty ako napr. BBC, Forbes, The Economist, Business Week, atď.).
- ✓ Vytvoriť program pre zmapovanie potenciálnych investorov rizikového kapitálu, biznis anjelov a start-upov a ich produktov a ďalších stakeholderov pre vývoj inovačného ekosystému na Slovensku.
- ✓ Vytvoriť program pre podporu vynálezov, objavov a experimentov.

Odporúčania z prieskumu KPMG Start-up Survey 2013⁵⁷:

- ✓ Zlepšiť súdržnosť prostredníctvom vytvorenia pracovnej skupiny zainteresovaných strán.
- ✓ Zvýšiť zaangažovanosť korporácií do rozvoja inovatívneho podnikania na Slovensku prostredníctvom formálnych mentoringových programov.

⁵⁷ Start-Up Survey. Summary of the findings of KPMG's 2013 Start-Up Survey. 2013. Dostupné na internete: <http://www.kpmg.com/SK/sk/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/KPMG-Startups-final-preview.pdf>, cit. 21.10.2013

- ✓ Zvýšiť zainteresovanosť vládnych inštitúcií prostredníctvom využívania služieb podpory, know-how a zahraničných skúseností od súkromných podnikateľských organizácií a univerzít k rozvoju start-upov.
- ✓ Vytvoriť sieť biznis anjelov a investičný program na báze PPP (Public-Private Partnership).
- ✓ Pomôcť start-up firmám pri vstupe na zahraničné trhy.

Záver z Diskusného stola zo dňa 24.10.2013⁵⁸:

- ✓ Vytvoriť program pre podporu a rozvoj kreativity, inovatívneho myslenia, zberu nápadov na všetkých školách na Slovensku.
- ✓ Vytvoriť program pre sieťovanie a napojenie sa na medzinárodné siete inovácií.
- ✓ Vytvoriť program na budovanie korporátnych start-up inkubátorov a podporu vzniknutých korporátnych start-upov.
- ✓ Vytvoriť program na prepojenie svetových inovačných krajín so Slovenskom, napr. vytvorenie priestoru pre prilákanie fínskych start-up firiem na Slovensko, priestor pre prilákanie rizikového kapitálu na Slovensko, priestor pre vytvorenie start-up inkubátorov pobočiek renomovaných značiek ako napr. Plug and Play Tech Center, USA.
- ✓ Vytvoriť program pre zachytávanie signálov o smerovaní svetových technológií, spracovávanie analýz svetových inovačných trendov, globálnych prieskumov renomovaných spoločností⁵⁹, stratégií svetových inovačných lídrov-firiem, poznatkov z inovačného manažmentu a riadenia výskumu a vývoja.
- ✓ Vytvoriť program pre vybudovanie národnej podnikateľskej knižnice a databázy podnikateľských príbehov.
- ✓ Vytvoriť študijné programy na univerzitách, stredných školách so zameraním na inovatívne podnikanie, start-up metódy podnikania apod.

Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3) – SWOT analýza, časť Príležitosti

Pre vývoj regionálnych nástrojov je vhodné neustále sledovať stav aj vývoj inovačného ekosystému na Slovensku. Z toho dôvodu považujeme za potrebné v tejto štúdii uverejniť aj časť SWOT analýzy ako jedného z podkladov pre tvorbu odporúčaní a návrhov regionálnych nástrojov. SWOT analýza je vybraná z dokumentu Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (ďalej len „RIS3 SR“)⁶⁰, čo je kľúčový dokument pre obdobie rokov 2014-2020. V tabuľke 12 je citovaná časť SWOT analýzy (Príležitosti) z dokumentu RIS3 SR, ktorá môže slúžiť ako inšpirácia pre tvorbu programov podpory inovačného potenciálu na Slovensku. Časť Príležitosti hovorí o perspektívach ďalšieho napredovania a budovania inovačného ekosystému a regionálnych nástrojov.

Tab. 12: SWOT analýza RIS3 SR

Príležitosti
✓ Rozšírenie zapojenia domácich subdodávateľov do globálnych dodávateľských reťazcov multinacionálnych spoločností (ďalej len MNS)

⁵⁸ ŠVAČ, Vladimír. Prezentácia z podujatia Inšpiráciami k inováciám (Inovačný diskusný stôl konaný dňa 24.10.2013); Ďalšie vlastné poznámky z diskusie a rozhovorov s účastníkmi diskusného stola

⁵⁹ KPMG Technology..., ref.53

⁶⁰ Stratégia výskumu ..., ref.5, s.51-52

- ✓ Vytvorenie prepojení výskumu a inovácií (ďalej len Val) MNS spoločností do spolupráce s domácimi podnikateľskými Val štruktúrami
- ✓ Koncentrácia Val centier na limitovaný počet prioritných oblastí RIS3 SR
- ✓ Prehlbenie dialógu akademickej sféry, podnikateľského sektora a verejnej správy
- ✓ Potenciál využívania pôdneho fondu a domácich strategických prírodných zdrojov (voda, drevo, magnezit) v inovatívnom hospodárstve
- ✓ Podpora prechodu na zelené technológie, materiály a produkty vyplývajúce z nežiaducich ekologických zmien a podpora legislatívnych zmien
- ✓ Nová "Priemyselná stratégia EÚ (Industry 2020)" smerujúca k revitalizácii európskeho priemyslu
- ✓ Odstránenie bariér spolupráce (zlepšenie koherencie) prostredníctvom štvorpartity (quadruplehelix) ako základného princípu verejnej správy (governance) Val
- ✓ Podpora Val projektov v rámci krajín V4 a Dunajskej stratégie a spájanie v rámci ERA aj s využitím potenciálu regiónu Centrope (Bratislava-Brno-Viedeň)
- ✓ Lepšie využívanie komunitárnych programov, najmä Horizon 2020 a systému programov a projektov ESFRI
- ✓ Využitie Európskych technologických platforiem zapojením národných technologických platforiem do ich činnosti
- ✓ Širšie využitie znalostí SR v bez uhlíkovej energetike, vrátane jej bezpečnosti, akceptovanej spoločnosťou
- ✓ Nedostatočne využitý potenciál pôdohospodárstva a vodného hospodárstva
- ✓ Rozvoj sociálnych inovácií a kreatívneho priemyslu
- ✓ Vstup národných inovatívnych firiem na globálne trhy
- ✓ Podpora vzniku a rozvoja inovatívnych Spin-off a Start-up firiem
- ✓ Využitie potenciálu sieťovania (podniky, Val štruktúry)
- ✓ Motivácia podnikateľských subjektov k podpore inovácií a technologických transferov finančnými nástrojmi (inovačné vouchery, fondy rizikového kapitálu)
- ✓ Využitie potenciálu služieb a produktov v oblasti IKT v kontexte Digitálnej agendy EÚ
- ✓ Obnovenie tradície odborného a technického vzdelávania
- ✓ Vytvorenie podmienok pre návrat občanov SR pôsobiacich v zahraničných Val štruktúrach
- ✓ Podpora prílevu zahraničných Val pracovníkov a štúdia zahraničných študentov na Slovensku
- ✓ Zapojenie mladých Val pracovníkov do riešenia praktických podnikových problémov

Stratégia RIS3 SR – Súbor politík, opatrenie 3.5. Podpora dynamického podnikateľského prostredia priaznivého pre inovácie

Dokument RIS3 SR uvádza v kapitole 7 Súbor politík, ktoré sú rozdelené do 4 strategických cieľov s 15 čiastkovými cieľmi, s 20 opatreniami a 59 aktivitami pre realizáciu. V opatrení 3.5 Podpora dynamického podnikateľského prostredia priaznivého pre inovácie (Tab.13), sa uvažuje aj s využitím nástrojov ako sú start-up firmy a inkubátory. Práve tieto nástroje pre podporu inovatívneho podnikania sú vo svete najviac využívaným nástrojom spolu s vytváraním prostredia pre prilákanie rizikového kapitálu a vytváranie inovačného ekosystému a sietí.

Tab.13: Vybrané opatrenia pre podporu inovatívneho podnikania

Opatrenie	Aktivita	Nástroje	Merateľné výstupy	Cieľová skupina
3.5. Podpora dynamického podnikateľského prostredia priaznivého pre inovácie	3.5.1. Podpora podnikateľských aktivít najmä v subjektoch pôsobiacich v prioritných odvetviach	<ul style="list-style-type: none"> ✓ inkubátory ✓ start-up podniky ✓ poradenstvo ✓ vzdelávanie zamerané na zvyšovanie povedomia v oblasti inovácií a podnikania 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ počet podporených podnikov ✓ počet udržaných pracovných miest ✓ počet vzniknutých start-up a spin-off podnikov ✓ počet vytvorených nových pracovných miest ✓ % MSP zavádzajúcich produktové alebo procesné inovácie 	✓ podniky
	3.5.2. Podpora aktivít smerujúcich k odstraňovaniu legislatívnych a administratívnych bariér brániacich rýchlejšiemu rozvoju	<ul style="list-style-type: none"> ✓ inovačné vouchre ✓ legislatívne zmeny pre znižovanie regulačného 		

	podnikania	zaťaženia podnikania a administratívnej záťaže podnikania	✓ % MSP zavádzajúcich marketingové alebo organizačné inovácie	
	3.5.3. Vytváranie podmienok pre zlepšenie prístupu nových podnikateľských subjektov ku štartovaciemu kapitálu	✓ legislatívne zmeny na odstraňovanie prekážok v oblasti rozvoja kapitálového trhu		
	3.5.4. Zvyšovanie inovačnej výkonnosti podnikov	✓ finančné nástroje (úverové, záručné schémy, rizikový kapitál, mikropôžičky)		
	3.5.5. Komerčializácia Val riešení	✓ podpora proexportných aktivít		
	3.5.6. Internacionalizácia podnikov	✓ výstavy		

Záver

Vypracovaná štúdia o regionálnych nástrojoch na využitie inovačného potenciálu SR je rozdelená do 4 hlavných kapitol. Štúdia sa v 1. a 2. kapitole zaoberá prehľadom doterajších implementovaných nástrojov v rámci Slovenska a v rámci vybraných krajín EÚ. Štúdia vytvára určitý obraz o stave a úrovni podporných nástrojov implementovaných na Slovensku. Tieto nástroje boli porovnané s vybranými vyspelými krajinami EÚ a zhodnotené z hľadiska moderných globálnych faktorov (kapitola 3). Z hodnotenia vyplynulo, že Slovensko je v implementácii vhodných podporných nástrojov na úrovni slabšej až priemernej, avšak objavujú sa tu určité pozitívne signály, ktoré môžu tento stav zmeniť. Evidujeme tieto hlavné pozitívne signály:

- ✓ poskytovanie rôznorodosti nástrojov a snaha prichádzať s novými návrhmi,
- ✓ záujem o budovanie a rýchlota vývoja inovačného ekosystému v posledných 3-4 rokoch,
- ✓ dostupnosť talentov a potenciál vytvoriť svetové inovačné výsledky,
- ✓ rýchlo rastúce povedomie o inovačnom podnikaní a vplyv zahraničných etablovaných firiem na zmenu podnikovej a inovačnej kultúry na Slovensku.

Považujeme za dôležité poukázať na potrebu prispôbovania podporných nástrojov evolučnému vývoju ekosystému, jeho sledovaniu ako aj vzniknutým potrebám cieľových skupín v danej krajine. Myslíme si, že nástroje strácajú na efektívnosti, ak nie sú implementované v správnom čase a na správnom mieste. Zámerom by nemalo byť len vytváranie nástrojov a domnievanie sa, že ekosystém sa prispôbí týmto nástrojom, ale práve naopak. Kľúčovými v tomto procese sú tieto hlavné faktory:

- ✓ schopnosť rýchlo sa učiť od najlepších inovačných lídrov sveta,
- ✓ schopnosť implementovať podporné nástroje včas,
- ✓ rozpoznanie potrieb ekosystému,
- ✓ vytvárať prepojenia na zahraničné siete.

Odporúčania pre navrhovanie nových regionálnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu sú uvedené v kapitole 4.

Zhodnotenie súladu/prieniku odporúčaní identifikovaných v rámci tejto analytickej štúdie s opatreniami národnej politiky podpory inovácií v SR reprezentovanej stratégiou RIS3

Opatrenia národnej politiky reprezentovanej stratégiou RIS3 predstavujú skupiny, ktoré sú ďalej členené do aktivít a nástrojov. Stratégia RIS3 obsahuje 20 opatrení. Aktivity a nástroje jednotlivých opatrení predstavujú konkrétny spôsob naplnenia strategických cieľov. Pri hodnotení súladu a prieniku sme sa zamerali v prípade opatrení stratégie RIS3 na časť nástroje a v prípade odporúčaní našej analytickej štúdie, tieto budeme považovať za nástroje.

Pri hodnotení týchto dvoch skupín sme dospeli k názoru, že:

- ✓ obe skupiny majú viacero zhodných nástrojov (napr. zameranie na start-upy, inkubátory, podporu spolupráce, inovačné vouchery, výskumno-vývojové centrá, podpora proexportných aktivít atď.), avšak pri opatreniach stratégie RIS3 vnímame v značnej miere skôr všeobecný popis nástrojov, než pri odporúčaní analytickej štúdie, ktoré sú viac konkrétnejšie,
- ✓ odporúčania analytickej štúdie obsahujú niektoré nástroje, ktoré sú vo väčšej miere vygenerované zo zahraničných príkladov s inovatívnym nádychom, ktoré v strategickom dokumente chýbajú (napr. budovanie inovačných centier pre podporu start-upov v zahraničí, tvorba inovatívnych študijných programov so zameraním na inovatívne podnikanie na univerzitách, stredných školách, programy na budovanie korporátnych start-up inkubátorov, zvyšovanie povedomia a marketingové kampane o inovatívnom podnikaní a mnohé ďalšie),
- ✓ pri opatreniach RIS3 niektoré nástroje nezohľadňujú všetky skupiny pre rozvoj inovačného prostredia Slovenska (napr. chýba zameranie sa na najmladšie skupiny ako sú základné školy, chýba konkrétne sektorové zameranie),
- ✓ počet opatrení a nástrojov stratégie RIS3 je dosť vysoký, čím sa ľahko stratí celkové smerovanie a kľúčový dôraz na inovatívne oblasti podnikania a vytváranie spolupráce relevantných subjektov. Chýba konkrétnejšie zameranie nástrojov v podobe programov, projektov apod.,
- ✓ pozitívom opatrení stratégie RIS3, že stratégia sa snaží obsiahnuť všetky sektory národného hospodárstva Slovenska,
- ✓ v opatreniach a nástrojoch stratégie RIS3 chýba zameranie sa na štátnych úradníkov s cieľom vzdelávať ich v oblasti inovatívneho podnikania a orientácie verejného sektora alebo aspoň približovanie sa k podnikateľským metódam a moderným spôsobom podnikania,
- ✓ v opatreniach RIS3 chýba konkretizácia merateľných ukazovateľov pre jednotlivé nástroje,
- ✓ v opatreniach RIS3 je slabé zameranie nástrojov na podnikateľské výstupy ako napr. výška obratu, návratnosť investície atď. (vysvetlené v odseku nižšie).

Zaujímavou skupinou opatrení je skupina 3.5., ktorá je pre našu analytickú štúdiu najzaujímavejšia najmä z hľadiska podpory inovatívneho podnikania. Táto skupina aktivít a nástrojov je, ako sme už vyššie uviedli, v značnej miere všeobecná, neponúka žiadne konkrétne programy, ktoré by mohli byť ďalej rozpracované. Pri pohľade na „merateľné výstupy“, tieto sú viac orientované na ukazovatele, ktoré hovoria o množstvách ako napr. počet podporených podnikov, počet vzniknutých start-up a spin-off podnikov, počet

udržaných pracovných miest apod. Väčší dopad na rozvoj a udržanie inovatívneho podnikania má však sledovanie ukazovateľov finančného charakteru ako napr.:

- ✓ výška obratu,
- ✓ počet získaných nových zákazníkov
- ✓ výška investície
- ✓ návratnosť investície
- ✓ výška zisku,
- ✓ výška nákladov,
- ✓ znižovanie nákladov,
- ✓ cena výrobku,
- ✓ vplyv inovácií na rast obratu
- ✓ podiel na trhu,
- ✓ čo je hodnotová ponuka,
- ✓ kto je zákazník apod.

Myslíme si, že navrhované odporúčania analytickej štúdie môžu významne prispieť ku navrhovaniu nových inovatívnych nástrojov pre využitie inovačného potenciálu SR. Zároveň môžu prispieť ku konkretizácii opatrení a ich nástrojov stratégie RIS3 a nastaveniu konkrétnejších a reálnejších podmienok pre budúce obdobie rokov 2014-2020. Prínos vidíme aj v možnosti využitia odporúčaní pri tvorbe dokumentov ako napr. Operačný program Výskum a Inovácie (ďalej OP Val), Akčný plán implementácie RIS3 pre roky 2014 – 2016 apod.

Budovanie inovačného ekosystému krajiny a navrhovanie, vývoj a implementácia podporných nástrojov pre využitie inovačného potenciálu však nie je ľahkou záležitosťou a vyžaduje si veľké úsilie najmä vo vytváraní spolupráce relevantných inštitúcií, či už zo súkromného, akademického alebo verejného sektora. Mnohé podporné nástroje v podobe rozvojových programov a projektov aplikovaných v zahraničí uvedené v tejto štúdii je možné implementovať aj na Slovensku s určitým prispôbením a vylepšením. Dôležitou súčasťou tohto procesu je orientovať navrhovanie, vývoj a implementáciu podporných nástrojov smerom k podnikateľským princípom, podnikateľskému mysleniu a k silnému vytváraniu sietí so zahraničím hlavne so špičkami sveta.

Sme presvedčení, že obdobie rokov 2014 – 2020 bude pre Slovensko zásadným z pohľadu smerovania, kvality a rýchlosti pri vytváraní inovačne a podnikateľsky orientovanej ekonomiky.

Použité literárne zdroje:

Access Silicon Valley Programme. Dostupné na internete: http://www.enterprise-ireland.com/EI_Corporate/en/Management/Learn-skills-to-start-and-develop-your-business/Access-Silicon-Valley-Programme.html, cit. 16.10.2013

Application Questions. Dostupné na internete: <http://startupchile.org/wp-content/uploads/2013/09/Sample%20Application%20Form%20Round%209.pdf>, cit. 8.11.2013

BLANK Steve – DORF, Bob. *The Startup Owner's Manual. The Step-by-Step Guide for Building a Great Company*. Pescadero : K&S Ranch, Inc., 2012, 571s.

BLANK, Steve. Why the Lean Start-Up Changes Everything. In *Harvard Business Review*. May 2013, s.65-72
Cornell University, INSEAD, and WIPO. The Global Innovation Index 2013: The Local Dynamics of Innovation, Geneva, Ithaca, and Fontainebleau, s.242. Dostupné na internete:
<http://globalinnovationindex.org/content.aspx?page=gii-full-report-2013#pdfopener>, cit. 7.11.2013

Creating the Next Silicon Valley – The Chilean Experiment. Dostupné na internete:
<http://steveblank.com/2011/01/04/creating-the-next-silicon-valley-%E2%80%93-the-chilean-experiment/>, cit. 8.11.2013

Czech Accelerator 2011-2014. Dostupné na internete: <http://www.czechaccelerator.cz/soubory-ve-skladu/vyzvy/1.%20Text%206%20v%C3%BDzvy%20%C4%8Dj.pdf>, cit. 16.10.2013

Entrepreneurs in Latin America: The lure of Chilecon Valley Dostupné na internete:
http://www.aurus.cl/AURUS/ArchivosWeb/Venture/Prensa/1358398980_Entrepreneurs_in_Latin_America_The_lure_of_Chilecon_Valley_The_Economist.pdf, cit. 8.11.2013

European Commission. Innovation Union Scoreboard 2013. Dostupné na internete:
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf, cit. 7.11.2013

European Commission. Research and Innovation Performance in EU Member States and Associated countries. Innovation Union progress at country level. 2013, s.249-259. Dostupné na internete:
http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/state-of-the-union/2012/innovation_union_progress_at_country_level_2013.pdf, cit. 7.11.2013

Federal Ministry of Education and Research (BMBF). Ideas. Innovation. Prosperity. High-Tech Strategy 2020 for Germany. Dostupné na internete: http://www.bmbf.de/pub/hts_2020_en.pdf, cit. 18.11.2013

GREGOVÁ, Sidónia. Prezentácia z podujatia Inšpiráciami k inováciám (Inovačný diskusný stôl konaný dňa 24.10.2013)

HERRING, Peter. A great place to innovate in – and to invest in. In *HighTech Finland. A world of ideas and innovations...*, 2013, s. 6-8. Dostupné na internete: <http://www.hightechfinland.com/>, cit. 10.10.2013

<http://germanaccelerator.com>, cit. 16.11.2013

<http://icdk.um.dk/en/>, cit. 17.10.2013

<http://usmarketaccess.com/>, cit. 16.10.2013

<http://www.enterprise-ireland.com/en/>, cit. 16.10.2013

<http://www.foresight.fi/info-in-english/>, cit. 18.11.2013

<http://www.innovasjon norge.no/Contact-us/>, cit. 17.10.2013

http://www.nesta.org.uk/sites/default/files/the_startup_factories_0.pdf, cit. 16.11.2013

<https://catapult.innovateuk.org>, cit. 16.11.2013

<https://vouchers.innovateuk.org/>, cit. 16.11.2013

Incubators as tools for entrepreneurship promotion in developing countries. Dostupné na internete:

<http://www.econstor.eu/bitstream/10419/45092/1/61607977X.pdf>, cit. 7.11.2013

KPMG Technology Innovation Survey 2013. The changing landscape of disruptive technologies. 2013. Silicon Valley. Dostupné na internete:

<http://www.kpmg.com/SK/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/Technology%20Innovation%20Survey%202013.pdf>, cit. 13.11.2013

MILLER, Paul – BOUND, Kirsten. The Startup Factories. The Rise of accelerator programmes to support new technology ventures. London : Nesta. 2011, ISBN 978-1-84875-128-6. Dostupné na internete:

MIZERA, Radoslav. Prezentácia z podujatia Inšpiráciami k inováciám (Inovačný diskusný stôl) konaný dňa 24.10.2013

Na Slovensku môže vzniknúť malé Silicon Valley. Dostupné na internete: <http://style.hnonline.sk/digital-132/na-slovensku-moze-vzniknut-male-silicon-valley-544830>, cit. 16.10.2013

OECD. Start-up Latin America: Promoting Innovation in the Region, Development Centre Studies, OECD Publishing. s.46-47. Dostupné na internete: <http://www.redue-alcue.org/redue/documentosredue/StartupLatinAmerica.pdf>, cit. 8.11.2013

Projektem krok za krokem. Dostupné na internete: <http://www.czechaccelerator.cz/projektem-krok-za-krokem>

Proposal for Finland's National Innovation Strategy. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/finland_national_innovation_strategy.pdf, cit. 18.11.2013

Requirements. Dostupné na internete: <http://startupchile.org/wp-content/uploads/2013/03/Infografias-apply1.png>, cit. 8.11.2013

RIES, Eric. The Lean Startup. New York : Crown Business, 2011, s.27

SITRA. *Cleantech Finland – improving the environment through business. Finland's national action plan to develop environmental business.* 2007, Dostupné na internete:

<http://solved.fi/sites/default/files/Cleantech%20Finland%20-%20improving%20the%20environment%20through%20business.pdf>, cit. 10.10.2013

Start-up Chile: A National Entrepreneurship Experiment. Dostupné na internete: <http://svtechtalk.com/general/start-up-chile-a-national-entrepreneurship-experiment/>, cit. 8.11.2013

Start-Up Chile: Importing Entrepreneurs To Become The Silicon Valley Of Latin America. Dostupné na internete: <http://www.forbes.com/sites/ricardogeromel/2012/10/05/start-up-chile-importing-entrepreneurs-to-become-the-silicon-valley-of-latin-america/2/>, cit. 8.11.2013

Start-Up Survey. Summary of the findings of KPMG's 2013 Start-Up Survey. 2013. Dostupné na internete: <http://www.kpmg.com/SK/sk/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/KPMG-Startups-final-preview.pdf>, cit. 21.10.2013

Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3). Text verzie 2.1., 30.október 2013. s.51-52, Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23019>, cit. 7.11.2013

ŠVAČ, Vladimír. Culture of Innovation. KPMG : Bratislava. 2012. 16s. Dostupné na internete:

http://www.kpmg.com/SK/en/services/Advisory/Documents/innovation_brochure_10Jan2013.pdf, cit. 10.10.2013

ŠVAČ, Vladimír. Prezentácia z podujatia Inšpiráciami k inováciám (Inovačný diskusný stôl konaný dňa 24.10.2013)

Technology Strategy Board. Concept to Commercialisation. Dostupné na internete: <https://www.innovateuk.org/documents/1524978/2138994/Concept+to+Commercialisation+-+A+Strategy+for+Business+Innovation+2011-2015/f9debf80-dd43-4284-be56-a11a3dda25a8>, cit. 18.11.2013

The Boston Consulting Group. Online šanca pre Slovensko. Ako internet mení slovenskú ekonomiku. Dostupné na internete: http://www.onlinesanca.sk/pdf/BCG_Slovakia_Online_Slovak_Sep_2012.pdf, cit. 16.10.2013

The Ministry of Education and Culture. Internationalisation of Finnish Education, Research and Innovation. Dostupné na internete: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tutkimus-ja_innovaationeuvosto/erillisraportit/liitteet/KVstrategia_Eng.pdf, cit. 18.11.2013

The Ministry of Employment and Economy. Deman and User-driven innovation Policy. Framework (Part I) and Action Plan (Part II). Dostupné na internete: http://www.tem.fi/files/27547/Framework_and_Action_Plan.pdf, cit. 18.11.2013

TÖRÖK, Réka. Innovation Landscapes. A study on innovation approaches in three selected EU member States. European Commission. EUR 25157. 2012. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/innovation-landscapes_en.pdf, cit. 10.10.2013

Towards a Resource-Based View of Corporate Incubators, Dostupné na internete: www.alexandria.unisq.ch/export/DL/47917.pdf, cit. 6.11.2013

www.cic.gc.ca/startup, cit. 7.11.2013

www.innovateuk.org, cit. 16.10.2013

www.intertradeireland.com, cit. 16.10.2013

ZAVALA, Jorge. Think like Silicon Valley being anywhere. CreateSpace Independent Publishing Platform 2012, s. 98-105

Vaše poznámky, námety, inšpirácie a nápady:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....